61,3

Rybiński Józef bp.

Rozporządzenie pasterskie na dyecezyą Kujawską y Pomorską.

1778

4° — 48 str.

A-A2 ; E-E2.

Opr. pap.

BIBLIOTEKA X. X. MARJANÓW NA BIELANACH

№ ....

Miejsce wydania

Wydawca

Rok wydania

Drukarnia

Format

Tomów, zesz., volum. i t. d.

Stron

Tabl.

ROZPORZĄDZENIE PASTERSKIE

NA DYECEZYĄ

KUJAWSKĄ

PP. Eremitt. Camaldulens. Y Insulae Vigrensis.

POMORSKĄ.

ROKU MDCCLXXVIII.

J O Z E F
R Y B I N S K I

Z BOZEY Y STOLICY APOSTOLSKIEY ŁASKI BISKUP KUJAWSKI Y POMORSKI, KAWALER ORDERU S. STANISŁAWA.

Całemu Duchowieństwu Swieckiemu y Zakonnemu, a mianowicie Konsystorzom Naszym, XX. Dziekanom, Plebanom, y innym Kapłanom staranie około Dusz ludzkich w Dyecezyi Naszey maiącym, zdrowie y Błogosławieństwo.

PRZEPISY
DLA KONSYSTORZOW.

JAK tylko obieliśmy szczęśliwie rządy Dyecezyi, naypierwszą było troskliwością naszą, abyśmy przybrali sobie zdolnych pomocnikow do dźwigania tak wielkiego ciężaru. Nie tayno nam albowiem iest, że niepodobna wszystkiego sprawować przez siebie samych. Mamy tego iasny dowod w Piśmie S. gdy *Jethro* ow powinowaty Moyżesza patrząc na wielkie iego zatrudnienia, zdrową mu

 dał

dał radę, aby ſobie wybrał w Izraelu ludzi roſtropnych, boiących ſię BOGA, kochaiących prawdę, brzydzących ſię łakomſtwem, ktorzyby Lud Jzraelſki ſądzili w każdym czaſie, ſobie zaś aby tylko zoſtawił walnieyſze ſprawy tykaiące ſię BOGA, y rządu Ludu Jego. (*a*) Z tego to powodu ſtaraliśmy ſię naypierwey ułożyć Konſyſtorze w tey obszerney Dyecezyi Naſzey porządkiem przyzwoitym; nieoszczędziliśmy nawet dochodow Naſzych na utrzymanie Oſob do tey pracy potrzebnych. Zaleciliśmy onym z Urzędu Naſzego Paſterſkiego, ażeby w pełnieniu Sprawiedliwości żadney nie czyniły zwłoki, nie uchylały ſię ani na tę, ani na ową ſtronę, ale na uſtawy Duchowne, na ſamą ſłuſzność oczy obracały, żeby ani gniew, ani przyiaźń, ani żadna chęć przewrotna, ale tylko ſama prawda do ſłuchania y rozſądzania Spraw ciągnęła. Y dla tego nie chcieliśmy aby iaki był wzgląd na naygodnieyſze, ani Nasze nawet zalecenia, lecz aby na ſamę tylko ſprawiedliwość, czyli raczey na nayſprawiedliwſzego Sędziego BOGA baczenie miały. Miesiączne donieniesienia czyli *Raporty*, ktore od nich odbieramy, y ktorych w dalszym czasie domagamy ſię, upewniaią Nas o tym, żeśmy ſię nie omylili na wyborze Oſob na ten ſtopień wyſadzonych, y czynią nam dalszą otuchę, że odbierać będziemy od nich wſzelką pomoc na tym urzędzie Naszym. A iako dawniey przełożyliśmy onym iſtotne obowiązki, tak rownie w teraźnieyſzym rozporządzeniu ie przypominamy.

Sprawiedliwość S.

Szcze-

(*a*) Altera autem die sedit Moyses, ut judicaret populum, qui assistebat Moysi à mane usque ad vesperam. Quod cùm vidisset cognatus ejus (*Jethro*) omnia scilicet, quæ agebat in populo, ait. Quid est hoc, quod facis in plebe? cur solus sedes? & omnis populus præstolatur de mane usque ad vesperam? . . . Stulto labore consumeris & tu, & populus iste qui tecum est, ultra vires tuas est negotium, solus illud non poteris sustinere. *Exodi C. XVIII.*

Szczegulniey zaś zalecamy Konſyſtorzom, ażeby w ſądzeniu Spraw Małżeńſkich iak naypilniey zachowały zbawienne Przepiſy Benedykta XIV, ani były ſkwapliwe do rozcinania bez ważney przyczyny tych węzłow, ktore Bog związał. Zagęſzczone nazbyt Rozwody w Polſzcze temi czaſy z krzywdą Religii, z pogorſzeniem dobrych, wzbudzaią w nas tę ſprawiedliwą troſkliwość, że o tym przepomnieć żadną miarą niemożemy.

Sprawy Małżeńskie.

Niby zaiſte pożądańſzego być nie mogło dla ſpokoyności ludzkiey nad to, ażeby Zwierzchność Duchowna udaiące ſię ſtrony do rozprawy ſtarała ſię naypierwey do wſpolney nakłaniać ugody, przełożywſzy ſzczerze koſzt nieuchronny, ſtratę czasu, uſtawiczne nieſpokoyności, y wątpliwy los wygraney. Zmnieyſzyłyby ſię tym ſpoſobem brzydkie pieniactwa, a Konſyſtorze miałyby więcey czasu do pełnienia innych obowiązkow. Y z tey to przyczyny żądamy po wſzyſtkich Duchownych, ażeby nie byli tak łatwemi do rozpoczęcia Spraw, oſobliwie przeciwko świeckim Oſobom; poki naſzym Zwierzchnościom przełożone na ten koniec nie będą przyczyny, aby używſzy pierwey przyiacielſkich śrzodkow, gdy inaczey trudno będzie rzeczy ułatwić, wyraźne na to mieć mogli pozwolenie. Wiadomo albowiem ieſt, iak prawne poſtępki ściągaią wielką nienawiść na cały Stan Duchowny, a przeciwnie iak go zawſze zdobi ſkromność, y miłość pokoiu. Przez to iednak nie chcemy rozumieć, ażeby Kapłani ze wſzyſtkim opuszczali ręce w ſwoich *intereſſach*. Srzodkow tylko ſzukamy, ale nie oddalamy ich od kresu powinności.

Przyiacielska ugoda.

Przychodzić zwykły na Stoł między innemi Sprawy, ktore maią za cel poprawę życia y obyczaiow w obwinionych Kapłanach, przeto obowięzuiemy

Przystąpienie do kar Duchownych według przepisow Zboru Trydentskiego.

usilnie

usilnie Konſyſtorze Naſze, ażeby w takich razach bez żadney porywczości, y gwałtownych ſpoſobow, ale ſtopniami od Zboru *Trydentſkiego* przepisanemi, już napominaiąc, już grożąc, już część, już połowę dochodow odcinaiąc, do oſtatnich kar przyſtępowały. Aby wolny był, y beſpieczny pozwanemu Duchownemu do Sądu przyſtęp, y w ten czas tylko ukarany zoſtał, kiedy o wyſtępek zupełnie przekonany będzie. Lepiey ieſt albowiem, według zdania Swiętych Hieronyma, y Tomaſza, zoſtawić winę bez-karną, niżeli niewinność ukaraną. Trzeba Sędziemu tak być bezſtronnym y oboiętnym, iak ta Księga, w ktorey Prawa Duchowne zamknięte leżą. Nie gniewa ſię ona na nikogo, bo nie zna nikogo, zemſty nie ſzuka, ale podaie ſkuteczne lekarſtwo przeciw chorobie, odcina z żalem nawet niektore członki, gdy tego potrzeba, aby inne przy zdrowiu zachować; Szuka w tym dobra ſamegoż choruiącego, ktory przyſzedłſzy potym do ſiebie, dopiero go uznaie, y całuie tę rękę, ktora mu przykrą niegdyś podawała gorycz. Naylepſze w tey mierze daie przepiſy Zbor Trydentſki, mowi on: „ O to naypierwey upominamy ich, (Biſkupow, y innych maiących zwierzchność,) ażeby pamiętali na to, że ſą „ Paſterzami, nie zaś biczem ludzkim, y że tak rządzić maią podległemi ſobie, ażeby nie panowali nad „ niemi, ale iako Synow, y Braci ſwoich kochali, „ ſtaraiąc ſię o to, aby przez ſwoie rady, y napomnienia od niegodziwości odciągali, z przydatkiem, że „ iezli ſię nie poprawią, przymuſzeni będą wſtrzymać „ ich przyzwoitą karą. Ktorym iednak gdy przez ludzką „ krewkość trafi ſię pośliznąć, ma być zachowany „ przepis Pawła S. aby ich ſtrofować, prosić, łaiać, „ ale z wſzelką dobrocią, y cierpliwością, gdyż częſtokroć więcey poprawia winowaycę łagodność, ni-

„ żeli

„ żeli ostrość , więcey upomnienie , niżeli grozba ,
„ więcey miłość , niżeli władza. Gdyby zaś dla cięż-
„ kości występku potrzeba było koniecznie kary, w ten
„ czas użyć należy ostrości połączoney z łagodnością,
„ Sądu z miłosierdziem , surowości z powolnością, a-
„ żeby potrzebna y zbawienna karność w Kapłanach
„ utrzymana była; ażeby ci , ktorzy się popsuią , po-
„ prawili się , albo też ieżeli powściągnąć się nie ze-
„ chcą , dla przykładu ukarani zostali. Ponieważ
„ iest powinnością pilnego a pobożnego razem Paste-
„ rza , ażeby na chorobę owieczek , lekkich nayprzod
„ używał Lekarstw , gdyby zaś wzmogła się choroba ,
„ do przykrzeyszych y cięższych udawał się , kiedy zaś
„ ani te już niepomogą , w ten czas ma się o to starać,
„ aby inne przynaymniey owieczki od zarazy ochronić "
(*b*) Kto nie rządzi się temi Przepisami Zboru Trydentskiego , pewny iest znak , że namiętność , czyli *passya*, nie zaś prawdziwa gorliwość , nim rządzi.

Nie tylko zaś Konsystorze nasze wykonywać będą , prędką , y świętą Sprawiedliwość , ale też być maią Strożami Ustaw Kościelnych , y przestrzegać powinni dobrego porządku w Dyecezyi. Zbor Trydentski, ktorego w Rządzie Naszym nieodstępnie trzymać się będziemy , poznaiąc doskonale , że niemasz pewnieyszego srzodka do zadosyć uczynienia obowiązkom Pasterskim, nad wybor Kapłanow , przepisał, aby pilnie czynione były doświadczenia , czyli *Examina* Osob , ktorym powierzone być maią dusze ludzkie , y dana ta moc , ktorą Chrystus zostawił Kościołowi związania , y rozwiązania grzechow. Nie można tey Władzy tak świętey , y tak wielkiey powierzyć, tylko rostropnym , oświeconym , y pobożnym Kapłanom , ktorzyby uczynić po-

(b) Sess. XIII. c. 1. Decr. de Reforma.

potrafili rożnicę między trądem a trądem, to ieſt między śmiertelnym, y powſzednim grzechem, ktorzyby rozeznać mogli gatunek iego, iaka okoliczność czyni go cięższym, lub też kiedy do powrotu rzeczy obowiązuie. Coż mowić o przypadkach wyłączonych, czyli iak ie nazywaią *Caſus Reſervati*, lub też onych, do ktorych przywiązane *cenzury*, albo kary Kościelne. Ktorzyby nakoniec umieli ſkuteczne dawać Lekarſtwa Duſzy, łącząc Sprawiedliwość z miłosierdziem, łagodność z ſurowością Ewangelii.

Składanie Examinow. Y dla tego uſtanawiamy, ażeby wſzyſcy bądź Duchowni Swieccy, bądź Zakonnicy maiący brać święcenia, wſzyſcy inſtytuiący ſię do Kościołow Parafialnych, wſzyſcy ſtaraiący ſię o pozwolenie do ſłuchania Spowiedzi, odprawili pierwey *Examen* przed Oſobami na ten koniec wyſadzonemi. Kiedy zaś *zawakuie* ktory Kościoł Parafialny Kollacyi Duchowney, chcemy, aby *examina* odprawiały ſię przez *Konkurs*, ſpoſobem od Zboru Trydentſkiego przepiſanym, aby nauce y zaſługom otwarte było pole. Y na ten koniec mocą pozwolenia Stolicy S. danego Dnia 30. Marca w Roku 1776. do obrania na lat trzy Dzieſięciu *Examinatorow Synodalnych* na Dyecezyą Kujawſką, a dzieſięciu na Pomorſką, czuły Poprzednik Naſz wiadome wam Oſoby wyznaczył, ktore My tym Rozporządzeniem Naſzym potwierdzamy. Ze zaś oddalone niektore mieyſca trudność by ſprawić mogły, Zakonnym oſobliwie Oſobom, względem corocznego ſtawienia ſię wſzyſtkich na *examen*, końcem odebrania *aprobaty*, przeto zoſtawuiemy wolność Konſyſtorzom wyznaczenia na mieyſcu ſwoim Oſob zdolnych w tymże Zgromadzeniu mieſzkaiących, ktoreby złożywſzy przyzwoity *Examen*, dały zaświadczenie ſumienne o zdatności podanych Zakonnikow. Czego Plebanom, Wikarym, y innym maią-

cym

cym ſtaranie o Duſzach ludzkich nie ſądziemy pozwalać. Pożyteczna ieſt rzecz, aby Pleban przynaymniey raz na rok ſtawił ſię Zwierzchności ſwoiey, a pewność przyszłego *examinu* pobudzi go do pożytecznego czytania Książek, Stanowi ſwoiemu przyzwoitych, y ćwiczenia ſię dobrze w Duchownym rzemieśle. Przykre zda ſię być podobno dla niektorych to uſtanowienie, ale niech ſię każdy nad tym zaſtanowi, że nie ieſt nowe, ieſt dawno od Zboru Trydentſkiego, Synodow Naſzych *Prowincyalnych*, y *Dyecezalnych* przepiſane. Wykonania tylko onego przeſtrzegamy. Nie chcemy iednak, aby te examina były ſkładane na umartwienie Oſob, iak częſtokroć trafiać ſię zwykło, ani też, aby zadawane były pytania dziecinne, niezwyczayne, zaſadzone na prożney spekulacyi, (*c*) niepotrzebne bynaymniey do wiadomości tego, czego po Plebanach wymaga *Zbor Trydentſki*. Nie odrzeczy będzie rozdzielać examina na *Traktaty*, oſobliwie ktore związek maią większy z powinnością Paſterſką, naprzykład: *De Actibus Humanis. De Peccatis. De Cenſuris. De Sacramentis.* Łatwiey ieſt y pożyteczniey dla pamięci ludzkiey gotować ſię na iedną rzecz, niżeli razem na kilka.

Dawanie Approbaty do słuchaniaSpowiedzi.

Approbaty, do ſłuchania Spowiedzi aby nie były dawane do czaſu dłuższego, iak na rok ieden, mocno zalecamy. A gdyby tego potrzeba było, krotszy przeciąg naznaczyć można.

Pozwolenie dla Zakonnikow miewania Kazań w cudzych Kościołach.

Tenże ſam *Zbor Trydentſki* poſtanowił, ażeby Zakonnicy bez pozwolenia ſwoich Przełożonych, y bez odebrania błogosławieńſtwa od właſnego Biſkupa, lub Jego mieyſce trzymaiącego, nawet w ſwoich właſnych Kościołach Kazań nie miewali, w innych zaś Kościołach, aby kazać mogli, oprocz pozwolenia ſwoich Przełożo-

(c) Stultas autem quæstiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas Legis devita, sunt enim inutiles & vanæ. *Ad Titum C. III.*

łożonych, o Biſkupie ſtarać ſię powinni. Przeto zlecamy Konſyſtorzom Naſzym, aby to zbawienne prawidło w Dyecezyi ſkutek wzięło. (*d*) Niedoſyć zaś ieſt doświadczenie czynić z nauki, potrzeba nad to upewnić ſię o obyczaiach Kapłana. Nic albowiem niemaſz pożytecznieyſzego dla dobra Kościoła, nad przykład Duchownych. Bo iaki ieſt Kapłan, taki ieſt Lud, według *Ozeaſza Proroka*. Y dla tey przyczyny naybardziey tego przeſtrzegać maią Konſyſtorze, aby znali dobrze z życia y obyczaiow Pracownikow w Winnicy Chryſtuſowey. Częſto oziębia ſię naygorętszy duch, ieżeli nie oddalemy ſię czaſem na ſpokoyność mieyſca dalekiego od światowey burzy, aby go czyſtym ożywić powietrzem. W ten czas tylko można myśleć pożytecznie o właściwych obowiązkach. Uwagi, ktore ſię czynią w zgiełku tego świata, ſą krotkie y przemiiaiące, y nie więcey przynoſzące korzyści nad uwagi tego człowieka, o ktorym mowi S. Jakub Apoſtoł: „ Ktory o-
„ baczy ſiebie we źwierciedle, ale iak tylko od niego
„ odeydzie, wnet zapomni o tym, iakim ſię być do-
„ piero widział: " (*e*)

Odprawianie corocznych Rekollekcyi.

Odprawianie corocznych *Rekollekcyi* ieſt do tego naypewnieyſzym ſrzodkiem; więc uſtanawiamy, aby każdy z Kapłanow, w wolnym czaſie w Seminarium Wrocławſkim u XX. Miſſyonarzow S. Woyciecha, lub też w innym iakowym pobliżſzym Klaſztorze, albo przez pięć dni, a przynaymniey przez trzy, odprawić *rekollekcye* ſtarał ſię, y o tym ſumienne zaświadczenie przy żądaniu *Approbaty* na ſłuchanie Spowiedzi Zwierzchności oddał. Podobnie ci wſzyſcy, ktorzy przyſtępować będą do odebrania Swięceń Kapłańſkich, maią do tego przyſpoſabiać ſię przez poprzedzone *Rekollekcye*. Jeże-

(*d*) *Sess: V. C.* 11.
(*e*) *C. I. V.* 23.

Jeżeli albowiem niemożna bez długiego doświadczenia być przypuszczonym do niektorych Zgromadzeń świeckich, co by była za niebaczność przyimować do tego Stanu tak ciężkiego y tak świętego, bez przygotowania ſię.

Trafiaią ſię Kapłani, ktorzy boiąc ſię czułości tych, ktorych BOG poſtanowił nad niemi, porzucaią częſtokroć właſne Dyecezye, y z hańbą Stanu Duchownego włoczą ſię po rożnych mieyscach, Ofiary Pańſkie ſprawuią; przeto żądamy, aby takowych do Ołtarza y innych Kościelnych obrządkow nie przypuſzczano, bez wyraźnego na piśmie od Zwierzchności pozwolenia, kazawſzy im nawet, gdy tego potrzeba będzie, pierwey odprawić prywatnie Mſzą, iak nazywaią, ſuchą. *Kapłani obcy y włoczący się.*

Maią Konſyſtorze pilne na to mieć baczenie, ażeby po Drukarniach Dyecezyi Naſzey żadne Pisma, y Księgi bez Jch pozwolenia nie ſzły pod praſſę, ktoreby pierwey nie były pod Jch okiem, albo też wyznaczonych na to Oſob. Oſobliwie zaś Księgi bezimienne, ſprzeciwiaiące ſię Wierze S. y obyczaiom, według przepiſow dawnych *Synodalnych.* *Baczność na Drukarnie.*

Na koniec zalecamy Konſyſtorzom Naſzym, aby miały oko na wſzelki porządek w Dyecezyi, na pilność y iednoſtayność w Chwale Bożey po Kościołach, w ſzafunku SS. Sakramentow z wſzelką przyſtoynością, w odprawianiu Mſzy S. ktora nie ma być, ani zbyt długa, ani zbyt krotka; w utrzymywaniu *Artykułow* Wiary Katolickiey, w związkach miłości Chrześciańſkiey. Aby żadnych bez ich wiadomości y pozwolenia nie czyniono Exorcyzmow; Aby nie łudzono pobożności wiernych, fałſzywemi cudami, y innemi bałamuctwy, ktore czynią krzywdę Religii Naſzey tak Swiętey. *Pilność w utrzymaniu wszelkiego porządku w Dyecezyi.*

Jeszcze raz wołamy, bo nigdy nie ieſt doſyć o tym mowić; aby Konſyſtorze Naſze z ſłodyczą y przy- *Zalecenia łagodnego Rządu.*

żwoitą mocą Urząd ſwoy pełniły. Niech zachowuią roſtropne umiarkowanie, we wſzyſtkim ſłuchaiąc nie Naſzych, ale Pawła S. przepiſow: „ Nalegay w czas, „ nie w czas, ſtrofuy, proś, łay z wſzelką cierpliwo- „ ścią y nauką: *(f)* „ Aby wſzyſtko ſię działo w „ miłości " *(g)* Nie potrzeba panować nad żadnym Kapłanem powierzonym Ich rządowi. Ponieważ Duch Jezuſa Chryſtuſa nie ieſt duchem panowania, ale ieſt duchem ſłodyczy, y pokory. Powinny mieć wſzyſtkich Kapłanow za rownych ſobie w porządku miłości Chrześciańſkiey, chociaż im nie ſą wſzyſcy rowni w porządku Hierarchii Kościelney. Niech ich przeſtrogi y napominania nie będą iak owe burze, ktore wrażaią ſam tylko ſtrach y boiaźń, ale niech będą iak roſy dobroczynne, ktore ſprawuią obfitą żyzność. Kiedy im podlegli poznaią, że nie żaden *humor*, ani żadna *fantazya* niemi rządzi, ale tylko ſama trwożliwość, aby za nich nie oddały Bogu rachunku, będą Jch ſłuchać z uszanowaniem y poſſuſzeńſtwem. Zgoła niech będą tym, czymby chciały, żeby kto inny był, gdyby zoſtały na niżſzym ſtopniu. Ale częſtokroć wyciągamy tego od drugich, czego ſami czynić nie chcielibyśmy.

Ułożenie ceny Jurium Cancellariæ.

Do dopełnienia wſzelkiego porządku po Konſyſtorzach Naſzych, ſądziemy być konieczną potrzebą, ułożenia ceny, iak nazywaią *Jurium Cancellariæ*, ażeby udaiący ſię w Sprawach Duchownych nie sarkali na zbytnie wymuſzenia, a pracuiące Oſoby mogły mieć dla ſiebie iakowąś przyzwoitość. Przeto uſtanawiamy ią w ięzyku Łacińſkim dla zachowania prawnych ſłow, y żądamy aby Kopie oney po wſzyſtkich Kancellaryach Duchownych Dyecezyi Naſzey na ścianie były zawieszone dla wygody powszechney.

UŁOZE-

(f) Ad Timot: II. *Cap. IV.*
(g) Ad Cor. I. *Cap. XVI.*

TAXA JURIUM CANCELLARIÆ FORI SPIRITUALIS,

AUTHORITATE ORDINARIA JLLUSTRISSIMI, EXCELLENTISSIMI, ET REVERENDISSIMI DOMINI

JOSEPHI RYBINSKI

DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPI VLADISLAVIENSIS ET POMERANIÆ,

Quibusvis Cancellariis tam Curiæ ſuæ Epiſcopalis, quàm Conſiſtoriorum Generalium, per totam Diœceſim ſuam, Annô Domini 1778. præſcripta, & ſub pænis inferius vallatis in contravenientes irremiſſibiliter extendendis, exactè obſervanda.

	Flor:	Gro:
A.		
Absolutionis exequendæ Instrumentum à Canone: *Si quis:* -	18	
Absolutionis exequendæ in Totum à Censuris - -	8	
Absolutionis exequendæ à Censuris Personæ mortuæ -	18	
Admissio cujusvis verificati Privilegiati Apostolici - -	18	
Admissio Notarii Apostolici - - - -	18	
Admissio Confraternitatis cujuscunque - - -	Gratis	
Admissio Indulgentiarum & SS. Reliquiarum - -	Gratis	
Admissio Facultatis absolvendi ab hæresi reservatis - -	Gratis	
Admissio Literarum Apostolicarum pro celebratione Missæ in Oratorio Privato - - - -	18	
Administratio Abbatiæ aut Canonicatûs pro ratione reditûs à Centum per - - - -	2	
Aggravatio Censurarum - - - -	4	
Amotio Vicarii Provisi ab Ecclesia - - -	4	
Appellationis ad Acta susceptio cum illius transumpto -	3	
Applicatio Presbyteri alicui Ecclesiæ - - -	4	
Approbatio Juris Patronatûs - - -	18	
Approbatio Officiosa Inscriptionis Summarum à respectivorum Beneficiorum Possessoribus solvenda à centum per -	3	
Approbatio Arendæ Beneficii Ecclesiastici pro Anno -	6	
Approbationis ad excipiendas Fidelium Confessiones Instrumentum, quod typô impressum singulis Annis super novo exemplari debet dari, cum appositione consueti sigilli, aut saltim super veteri prorogari - - -	1	
Approbatio Complanationis cujuscunque in rebus gravioribus magisque lucrativis - - - -	18	
In minoribus - - - - -	6	
Arestum cum adcitatione - - - -	3	
Aresti relaxatio - - - - -	2	15
Assumptio Coadjutoris ad Canonicatum vel Ecclesiam Parochialem cum transumpto - - - -	18	
Attestatio validitatis testimonii ex libro Metrices deprompti, aut alterius cujusvis Instrumenti - - -	3	
Audientia seu receptio Juramenti, expletique testimonium -	3	
C.		
Citatio simplex cum copia - - - -	1	8
Citatio peremptoria nullo expectatô Monitoriô cum copia -	2	15
Citatio cum Inhibitione - - - -	2	15
In Causa Matrimoniali - - - -	5	
Commenda Ecclesiæ Parochialis - - -	8	
Commenda Beneficii Ecclesiastici tenuioris - -	3	
Commissio ad instituendum prout à Literis Institutionis -	- -	
Commissio ad recipiendam resignationem Beneficii - -	5	
Commissio revisionis Beneficii aut Fundi alicujus - -	6	
Commissio revisionis Capellæ Privatæ - - -	8	
Commissio recipiendi Juramentum à sponsis super libero statu, aut quod neuter illorum in vitam prioris mariti vel respectivè uxoris machinatus fuerit - -	4	
Commissio cognoscendi prætensiones ad Testatorem habitas cum facultate decidendi - - - -	18	
Commissio ex Nobili, ut ajunt, Officio ad affectationem cujusvis, præter V. Fiscalem - - - -	8	
Commissio verò ipsa ex Nobili Officio, sumptu partis reæ, habita tamen ratione Personæ, distantiæ loci, cum justo & discreto moderamine per Judicem determinando est expedienda.		
Consensus super commutatione Beneficiorum - -	18	
Consensus super inscribenda Coadjutoria - - -	36	
Creatio Canonici Honorarii Cathedralis - - -	54	
Collegiatæ - - -	18	
Commissio ad expediendas Inquisitiones - - -	4	
Commissio ad dispensandum in gradibus Consanguinitatis & Affinitatis - - - - -	Gratis	
Communicatio facultatum Apostolicarum - - -	Gratis	
Constitutio Procuratoris officiosa cum transumpto - -	3	
D.		
Decretum Interlocutorium cum transumpto - -	3	
Decretum vim definitivæ continens - - -	8	
Decretum Excommunicationis in contumaciam partis citatæ latum - - - - - -	4	
Decretum ex controversiis partium in causa Juris - -	12	
Decretum ex Inquisitionibus in causa facti - -	16	
Decretum Commissionis pro Inquisitionibus - -	4	
Decretum Remissionis causæ ad primam Instantiam -	6	
Decretum Institutionis ad Ecclesiam prout à Literis Institutionis - - - - -	- -	
Decretum in causa Juris patronatûs - - -	36	

	Flor:	Gro:
Decretum in causis Matrimonialibus - - -	60	
Deputatio Decani Foranei - - - -	15	
Deputatio Coadjutoris temporalis Beneficiato inhabili reddito -	8	
Designatio Executorum post intestatum Clericum - -	8	
Dimissoriales ex Diœcesi - - - -	12	
Dimissoriales ad Ordines - - - -	5	
Dismembratio Ecclesiæ Filialis à Matrice pro ratione redituum Filialis à centum per - - - -	5	
Dispensatio vigore Gratiarum Apostolicarum cum pauperibus in contrahendis super impedimentis Matrimonii ibidem expressis - - - - -	Gratis	
Dispensatio super esu carnium & lacticiniorum diebus prohibitis	Gratis	
E.		
Effectuatio Censurarum - - - -	4	
Erectio Canonicatus seu cujusvis Beneficii Ecclesiastici à Centum per - - - - -	5	
Examen cujusvis Testis in Judicio tam Ordinario quam Commissoriali per - - - -	3	
Executio Provisionis Aplicæ ad Beneficia prout à Literis Institutionis - - - -	- -	
F.		
Facultas exponendi Sanctissimum - - -	Gratis	
Facultas benedicendi Apparamenta Ecclesiastica - -	Gratis	
Facultas celebrandi in Ecclesia non consecrata aut polluta -	3	
Facultas transferendi obligationem ab uno Altari ad aliud -	4	
Facultas expurgandi sepulchra ac sepeliendi Ossa cum publica Devotione - - - - -	4	
Facultas conflandi Argenteriam Ecclesiasticam - -	2	
Facultas divendendi res Ecclesiasticas - - -	3	
Facultas egrediendi Monialibus, & intrandi in illarum Monasteria - - - - -	Gratis	
Facultas exhumandi corpus defuncti ex causa legitima ad affectationem Partis - - - -	18	
Facultas levandi Summam Capitalem à Centum per -	3	
Facultas Episcopo Pontificalia exercendi - - -	Gratis	
Facultas Minorum Ordinum Clerico utendi stolâ - -	3	
Facultas Clerico juramentum in Judicio sæculari præstandi, item criminaliter agendi - - - -	3	
Facultas assistendi Matrimonio vagorum, habita prius notitia de libero illorum statu - - -	8	
Facultas celebrandi missas in Diœcesi - - -	Gratis	
Facultas commorandi extra locum Beneficii ob justam causam	3	
Facultas reconciliandi Ecclesiam pollutam - -	Gratis	
Facultas baptisandi aut benedicendi Matrimonium extra Ecclesiam ob causam rationabilem - - -	10	
Facultas absolvendi devotionem 40. horarum - -	Gratis	
Facultas introducendi Processionaliter SS. Reliquias -	Gratis	
Facultas dispensandi pro Foro interno - - -	Gratis	
Facultas celebrandi Missam in Cubiculo penes Cadaver -	8	
I.		
Indultum celebrandi in Capella publica ad annum - -	12	
Indultum pro Oratorio Privato pro quolibet anno - -	18	
Indultum super Bannis sive denuntiationibus ante benedictionem Matrimonii præmitti debitis ex rationibus legitimis tantum concedendum à Magnificis Dignitariis - -	120	

NOTA 1mo. *Inſtrumenta, quorum nulla hic facta eſt mentio (pro quibus tamen exigi poteſt moderata ſolutio) ad proportionem ſimilium in præſenti Tabella expreſſorum ſunt ſolvenda.*

NOTA 2do. *Sub prætextu appoſitionis Sigilli ab Actibus tam Judicialibus, quàm gratioſis, præter ſuperius appoſitam taxam, nihil eſt amplius exigendum.*

NOTA 3tio. *Quævis cauſæ, tranſumpta, Inſtrumenta, ex Inſtantia Fiſcalis Officii, absque ulla ſolutione expediri debent.*

NOTA 4to. *In omnibus & ſingulis expeditionibus Perſonarum Pauperum & miſerabilium habenda eſt ratio, quibus Inſtrumenta quævis gratis ſemper pro Deo, aut ſaltim longè minori pretio ſunt extradenda.*

NOTA 5to. *Seriò, & diſtrictè, quibusvis Cancellariarum Officialiſtis præcipitur, ne à recurrentibus ſub quocumque quæſito colore ampliùs, præter appoſitam taxam exigere, & extorquere præſumant; alioquin contravenientes pænam reſtitutionis in triplo extortæ pecuniæ, ac alias pro qualitate exceſſûs in ipſos per officia Conſiſtorialia ad inſtantiam partis conqueſtæ indilatè extendendas noverint ſe irremiſſibiliter incurſuros.*

	Flor:	Gro:
A Nobilibus Possessionatis - - - -	78	
Ab aliis pauperioribus & Civibus - - -	36	
A Subditis - - - - -	18	
Personis vere Pauperibus concurrentibus justis causis ejusmodi Indultum extradendum est - - -	Gratis	
Innovatio Erectionis Ecclesiæ Parochialis - -	54	
Beneficii Simplicis - - - - -	36	
Ingrossatio quorumvis documentorum à quovis Folio in utraque Parte - - - - -	1	
Inscriptio Compromissi cum Extracto - - -	6	
Inhibitio sepulturæ corporis extra Parochialem Ecclesiam, donec quarta pars solvatur Funeralium - -	6	
Inscriptio Patrimonii cum transumpto - - -	8	
Inscriptio causæ ad regestrum vocandarum - -	- -	12
Interdictum aut illius relaxatio - - -	4	
L.		
Literæ Cridæ, seu edictum in vim citationis generalis ad quemlibet effectum - - - -	3	
Literæ Testimoniales suscepti alicujus S. Ordinis - -	1	8
Literæ habilitatis Romam - - - -	18	
Literæ passûs cum attestatione Presbyterii nullis censuris innodati	3	
Literæ Institutionis ad Prælaturam vel Canonicatum Cathed.	108	
Ad Prælaturam vel Canonicatum Collegiatæ - -	54	
Ad Beneficium Curatum amplioris reditus - -	50	
Ad Beneficium Curatum tenuius - - -	24	
Ad simplex, uti Altarium, Mansionariatum &c. - -	12	
M.		
Manifestatio seu Protestatio contra aliquem in quacumque Cathegoria cum transumpto - - -	4	
Mandatum ad directam responsionem - - -	3	
Mandatum contra Testes - - - -	3	
Mandatum executivum ad satisfaciendum Decreto - -	5	
Mandatum extradendi profugum ex Ecclesia - -	Gratis	
Monitorium simplex cum copia - - -	2	
Monitorium viso robore - - - -	2	15
Monitorium non viso robore - - - -	3	
Manutentio circa primum Beneficium ad 6 Menses pro ratione reditûs à Centum - - -	3	
P.		
Processus cum toto juris gradu alias omnes Instantias continens à singulis foliis in utraque parte 40. rigarum -	2	
Privilegium super decimis, Advocatiis pro ratione reditûs à Centum - - - - -	5	
Q.		
Quietatio de Processu vel aliis prætensionibus - -	3	
Quietatio Executorum dativorum, dum fit dispositio rerum morte intestati defuncti Clerici relictarum, recepto prius ab ipsis de perceptis & expensis calculo, à quolibet centum massæ Substantiæ - - -	3	
R.		
Recessus à Lite cum transumpto - - -	3	
Recognitio rei alicujus officiosa - - -	3	
Repositio Summæ in Cancellaria, & de levata quietatio cum transumpto - - - - -	3	
Resignatio Beneficii Ecclesiastici - - -	6	
Revocatio Commendæ Inhibitionis &c. - - -	3	
S.		
Salvus conductus 1mæ Instantiæ cum adcitatione & copia -	5	
Sequestrum Proventuum Beneficii - - -	6	
Sublevatio à Censuris ratione contumaciæ - -	4	
Submissio de parendo judicato cum transumpto - -	3	
Superaggravatio Censurarum - - - -	8	
T.		
Testimonium peracti concursus & habilitatis - -	15	
Testimonium honestæ conversationis - - -	6	
Testimonium de suscepta Fide Catholica - -	Gratis	
Testimonium paupertatis Romam intuitu obtinendæ dispensationis alicujus à S. Sede Apostolica - -	Gratis	
Transumptum ex Actis Documentorum antiquissimo, alias Gothico, charactere scriptorum pro quolibet folio in quavis parte 20. rigarum - - - -	2	
U.		
Unio Ecclesiæ Filialis cum Matrice pro ratione reditûs Ecclesiæ Filialis à quolibet Centum per - -	5	
Verificatio Literarum Apostolicarum cum narratis - -	18	
Venditio Decimarum officiosa cum transumpto - -	6	

UŁOZENIE SEMINARIUM w DYECEZYI.

PO uczynionym porządku względem ſprawiedliwości w Sądach Konſyſtorſkich, (ktora u nas ieſt na pierwſzym celu,) y innych rzeczy, ktore nie cierpią naymnieyſzey zwłoki, idziemy do nayiſtotnieyszego obowiązku Naſzego, abyśmy zaſzczepili dobre y porządne w Dyecezyi Naſzey *Seminarium*. Gdyby Zbor Trydentſki nic więcey był nie uczynił nad to, że nakazał *Seminaria* po wſzyſtkich Dyecezyach, doſyć by wiele w tym było pożytku dla Kościoła Bożego. Trudno albowiem ieſt, ażeby Kapłani byli w oczach ludzkich zwierciadłem wſzelkich cnot, ieżeli ſpoſobić ſię do nich nie będą, nim wieku zaraza opanuie ich ſerce; trudno, żeby byli okiem ślepych, nogą chromych, światłem Narodu Ludzkiego, ieżeli ſamym brakuie na tych przymiotach. *Seminarium* ieſt naylepſzą Szkołą do utworzenia cnotliwych, y oświeconych razem Kapłanow. A zatym rozporządzenie onego ieſt to potrzebny koniecznie fundament, od ktorego zaczynać nam należy ten obſzerny Dom, ktory wyſtawić usiłuiemy dla chwały Bożey. Nie ieſt z tym wſzyſtkim myśl Naſza, abyśmy do Niego wprowadzać chcieli iakie nauki, żadnego nie maiące związku z Stanem Duchownym. Każdy Stan ma ſobie właściwe umieiętności, y w tym ſię ćwiczy, co mu ieſt naypotrzebnieyſzego. Czas też krotki ledwie wyſtarczyć może na wydoſkonalenie ſię dobre w tym nawet iednym rzemieśle. A do tego można będzie pierwey w Publicznych Szkołach nabyć innych świeckich nauk. *W Seminarium* Duchownym ſzukamy ćwiczenia dla Duchownych.

Cała

Cała Nauka Kapłańſka zamyka ſię naywięcey *w Artykułach* Wiary, y w prawidłach obyczaiow Chrześciańſkich. Y toć to ieſt, co Apoſtoł Narodow przypominał naybardziey *Tymoteuſzowi*, zalecaiąc mu „ Wiarę, y dobre ſumnienie, ktore odrzuciwszy „ niektorzy, z ſtrony Wiary rozbili ſię „ (*h*) Pierwszych wiekow Kościoła Bożego ſtawiano przed oczy uczących ſię proſtą *Teologią*, czyli naukę o Bogu, y *Teologią Moralną*, albo ſtosuiącą ſię do obyczaiow. Jakoż wyryte one były zawsze na sercu, y pamięci Chrześcian. Lecz gdy z łona Kościoła wyszli niektorzy Synowie bunt podnoszący przeciw Bogu, poczęli używać sposobow mowienia fałszywych, czyli *Sofizmatow*, na zaćmienie prawdy, ten sztuczny sposob przenioſł ſię był nawet do Obrońcow Wiary, y przymuſił ich nieiako do przyięcia Teologii zasadzoney po wielkiey części na czczych y prożnych myślach, czyli spekulacyach. Z tąd uroſły kłotnie, ktore pod pozorem utrzymywania Sprawy Boſkiey, przytłumiały miłość Crześciańſką.

Teologia Dogmatyczna.

Przeto żądamy, ażeby Teologia naywięcey *Dogmatyczna* była dawana. Prawdy dowodzić ſię maią Pismem S., *Tradycyą*, czyli podaniem, Zborami, czyli Koncyliami, y z Oycow SS. A lubo Ateizm, Politeizm, Deizm, &c. zdrowa Filozofia doſtatecznie zbić potrafi, przecięż w tym osobliwie małowiernym wieku uſiłować należy *Teologowi*, aby naywiększą moc obrocić ku tey ſtronie, z ktorey naybardziey biią na Religią Chrześciańſką, aby z gruntu rzecz wziąść, nie chodząc, iak mowią, koło płotu, y odpowiedzieć na rozſiane po tylu Kſięgach zarzuty. Dowieść należy Obiawienia czyli *Rewelacyi* z rozumu, wyliczyć iey *charaktery*. Pochodnia ta mimo

(*h*) *Ad Timot:* 1. *C. XIX.*

mo całey mocy dziſiay szerzącey ſię niewierności, nigdy nie zgaśnie.

Nic nie masz niebespiecznieyszego, iak udawać za *Artykuł* Wiary to, co tylko ieſt niektorych zdaniem, y mieszać pobożne myśli z rzeczą obiawioną. Wielki ow *Boſſuet* Biſkup Francuzki w swoiey bardzo małey kſiążeczce, ale arcy-rozumney, pod tytułem: *wyłożenie Wiary Chrześciańſkiey*, większą uczynił przyſługę Kościołowi, niżeli wielu innych, co pisali ogromne Tomy; a to dla tego, że ſię w samych tylko utrzymywał granicach Artykułow Wiary, nic nie wybiegaiąc do ludzkiego zdania. Teolog używać powinien dyſtynkcyi gruntownych, y oczywiſtych, czynić wnioſki z przyczyn iasnych, y niewątpliwych. Wolność Szkoł względem rożniącego ſię zdania nie powinna mieć mieysca, chyba tylko w rzeczach bardzo oboiętnych, ponieważ ieden tylieſt Chrzeſt, y iedna Wiara.

Historya Kościelna. Nauka Dzieiow Kościelnych będzie drugim celem ćwiczących ſię w *Seminarium*. Jeſt to światło bardzo potrzebne, kiedy nie ieſt zaćmione fałszywym rzeczy malowidłem. Mamy z doświadczenia, iak zmyślone dzieie dały pochop wielu do powątpiwania o innych rzeczach nayprawdziwszych.

Tłomaczenie Pisma S. Nauka tłomaczenia Pisma S., y zgadzania niektorych mieysc na pozor sobie przeciwnych, teſt tym potrzebnieysza do obrony Wiary naszey, że nieprzyiaciele iey z tego zrzodła czerpać zwykli swoie zarzuty.

Teologia Moralna. Między częściami Nauki Kapłańſkiey, *Teologia Moralna* iak zdaie ſię być na pozor łatwa, tak niemałey potrzebuiąca uſilności, aby ią gruntownie, y z wszelką roſtropnością poſiadać. Jeżeli Kapłani nie napoią ſię zawczasu dobremi zdaniami, ieżeli uczyć ſię nie będą znaiomości serca ludzkiego, trudno im będzie uchronić ſię tych dwoch niebespiecznych ſkał,

szero-

szerokości sumnienia, ktorą miłość własna, y ulegania rodzić zwykły; y zbytniey surowości, ktora odstręcza grzesznika, y oddala go od pokuty. A do tego bardzo by była rzecz pożyteczna dla dusz ludzkich, aby wszyscy Kapłani, ktorzy maią rządzić sumnieniem, iednym gadali ięzykiem. (i) Trzymaiąc się rownych prawideł, y żeby iedni tego nie psuli, co drudzy zbuduią. A iako wszyscy mamy iednego Pośrzednika, iedną Wiarę, tak nie powinniśmy mieć tylko iedne przepisy obyczaiow. Czerpać ie należy w czystym zrzodle Ewangelii.

Teologia *Moralna* ma związek z Prawem Kościelnym, czyli z *Kanonami.* Uczyć się ich potrzeba y dla własney Kapłana wiadomości, y dla umieiętności rządzenia drugiemi. Mamy z doświadczenia, iakie błędy w Duchownym rodzić się zwykły z tey grubey niewiadomości ustaw Kościelnych. Należy iednak dobre uczynić rozeznanie, ktorych Praw moc dotąd się utrzymuie, a ktorych nie? aby oddzielić iedne od drugich. Pierwsze przypominać nam będą przepisane obowiązki, drugie dadzą potrzebną wiadomość, ktoremi stopniami karność Kościelna przyszła do wiekow naszych. Jnaczey *Kanony* będą lasem dla uczącego się, y bez przewodnikow zgubić się w nim może.

Radzibyśmy iak nayprędzey do skutku przywieść myśli nasze względem ułożenia, albo też wybrania potrzebnych na ten koniec książek, ktoreby nietylko dla *Seminarium*, ale też dla całey Dyecezyi Naszey na zawsze służyć mogły. Lecz ponieważ to potrzebuie przydłuższego czasu, po części przynaymniey wykonywać ie powoli zechcemy. Nauka

(i) Obsecro autem Vos Fratres per Nomen Domini Nostri Jesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in Vobis Schismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem Sententia. *ad Cor:* 1. *C:* 1.

Nauka Kaznodzieyſka ćwiczących ſię w *Seminarium* ma mieć nieposlednie mieysce. Ewangelia Chryſtusowa powinna być dla wszyſtkich Kaznodzieiow wizerunkiem, co y iakim ſtylem na tym prawdy mieyscu mowić maią. Nie masz tam w niey krasomoſtwa, ktore oznacza tylko Retora, wszyſtko tam ieſt po proſtu, wszyſtko do zrozumienia każdego człowieka, a wszyſtko ieſt Boſkie. Ktokolwiek nie trzyma ſię Pisma S. y Oycow SS., w tey Duchowney wymowie, nie ieſt godzien imienia Kaznodziei. Uſta Kaznodzieyſkie są prawdziwie uſtami, przez ktore Bog do ludzi mowi, a zatym nic z nich nie powinno wychodzić ani śmiesznego, ani dziecinnego, ani fałszywego, ale sama tylko prawda. Niepotrzeba przywodzić fałszywych y podeyrzanych hiſtoryi, (*k*) przytaczać textow Pogańſkich, używać ſłow rażących niewinne uszy. Niech gruntowne dowody wiążą rozum, zapalaią wolą, sprawuią ſkruszenia w ſłuchaczu, y wylewaią na serce iego ducha prawdy. Jeżeli wychodzący z Kościołow bić ſię będą w pierſi, będzie pewny znak pożytecznego Kazania. Nie chcemy atoli, aby moc iego zasadzała ſię tylko na samym krzyku, na wytwornych minach, y udawaniu, wszyſtko to wraża iakiś ſtrach na moment, ale trwać długo nie może, na kształt piorunu, ktory raptem uderzy, y ten co ſię go przeląkł, wkrotce o wszyſtkim zapomina. *Nauka miewania dobrych Kazań.*

Nauka sprawowania SS. Sakramentow, nauka Obrządkow, Ceremonii Kościelnych, śpiewania, każdemu Kapłanowi, a tym bardziey Plebanowi ieſt potrzebna. Pismo S. rzuca na tego przeklęſtwo ktory niedbale sprawuie dzieło Boſkie. Nic nie masz *Nauka Obrządkow, y Ceremonii Kościelnych.*

(*k*) Et sermo meus, & prædicatio mea, non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione Spiritûs, & virtutis. *Ad Corint*: 1. C. 11.

nialszego na ziemi, iako sprawować Urząd Kapłańſki na micyscu Jezusa Chryſtusa, być pośrzednikiem między Bogiem y ludem, a zatym ie czynić należy z wszelką przyſtoynością. Dosyć na tym być powinno, że Kościoł S. wszyſtkie Ceremonie przepisał, y uſtanowił, do obowiązkow Kapłańſkich przyſtosowane. Nie chcemy iednak, aby na tym tylko zasadzało ſię ćwiczenie w *Seminarium*. Y to umieć potrzeba, ale tamtego opuszczać nie należy.

Nauka połączona z pobożnością.

Nadewszyſtko pragniemy tego, aby nauka nie upoiła rozumu, y iak przepisuie Apoſtoł Narodow „ „ aby nie więcey rozumieć niżeli potrzeba rozumieć, „ ale żeby rozumieć wedle miernośći. „ (*l*) Aby połączona była z zaszczepieniem cnoty, y pobożności Stanowi Duchownemu przyzwoitey. Mamy to albowiem z doświadczenia, że iak ten Kapłan, ktory tylko ieſt uczony bez pobożności, tak y drugi, ktory ieſt pobożny bez nauki, częſto zadaią ciosy Religii. Nie zasadzamy atoli tey pobożności na samych tylko powierzchownościach, y drobnych rzeczach. (*m*) Ewangelia ieſt naywiększą nieprzyiaciołką Faryzeuszoſtwa, każe ona myć nawet twarz naszą, gdy pościemy, aby nas palcem nie wytykano. Religia przepisała nam iſtotne obowiązki, wypełniaymy ie naypierwey. Ale częſtokroć zaniedbuiemy tego, co ieſt przykazaniem, a chwytamy ſię tey rzeczy, ktora tylko ieſt radą; a to dla tego, że radzi ſłuchamy woli naszey, niżeli Przykazania. Wiek dziſiay zepsuty nie czyniłby zaiſte tyle pośmiewiſka z pobożności, gdyby sami mniey gruntownie pobożni do tego nie dawali czasem pochopu. Zdięci niektorzy przykrą iakąś

(*l*) Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. *Ad Rom: C. XII.*

(*m*) Habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes. *Ad Tim: II. C. III.*

iakąś gorliwością, z siebie tylko zdaią się być kontenci, y chcieliby, aby każdy szedł za ich *humorem* y *fantazyą*. Odstępuią oni od tey prawdziwey pobożności, ktorey wizerunek stawia Nam przed oczy Paweł S. ten to doskonały poznawca serca Chrześciańskiego. Mowi on, że każdy prawdziwie pobożny iest cierpliwy, słodki, pokorny, nie ma złego podeyzrzenia o drugim, nie gniewa się na nikogo, y pokrywa błędy y wady bliźniego, kiedy ich nie może przed ludźmi wymowić. A osobliwie prawdziwa pobożność zasadza się na miłości bliźniego. Religia Chrześciańska za grunt założyła tę cnotę. Kto iey nie ma, nie iest prawdziwym Chrześcianinem. Takiey rostropney pobożności zaszczepienia spodziewamy się w Seminarium Dyecezyi Naszey, y zalecamy Rządcom onego, aby gruntownie pobożnych bez dziwactwa, bez obłudy, bez przysady, bez pychy, bez obmowy, y krzywego na drugich oka tworzyli Kapłanow.

Roztropny Rząd Przełożonych nad Seminarium.

Nie możemy tu oraz przepomnieć tego, abyśmy przed oczy nad Seminarium Przełożonych nie wystawili naypierwszego ich obowiązku, to iest: ażeby rostropnie, y z przyzwoitą łagodnością zaszczepiali te młode latorośli, uprawiali tę miękką rolą, ktora sowite Kościołowi Bożemu nieść ma owoce; gdy by zaś tego potrzeba było, występnych strofowali, iuż to prywatnie, iuż w obliczu wszystkich, według Nauki S. Pawła „ aby y drudzy boiaźń mieli „ (*n*) Pospolicie rozumiemy, że stopień Przełożonych, iest to stopień władzy, ktora zasadza się na rozkazywaniu, y na tym, żeby patrzyć na drżących tych wszystkich, ktorzy im są podlegli. Jnna iest wcale Przełożonych

(*n*) Peccantes coram omnibus argue, ut & cæteri timorem habeant. *Ad Tim*: 1. *C. V.*

powinność. Maią oni być wszyſtkim dla wszyſtkich, powinni uczyć ſię charakteru osob, dociekać ſkłonnoności, każdego paznawać naturę, co być może iednemu pożytecznego, a co drugiemu szkodliwego, y mierzyć lekarſtwa przyzwoite, według osob, według czasu, według okoliczności, aby pewnieyszy miały swoy ſkutek.

Powwolność y posłuszeństwo ćwiczących się w Seminarium.

Podobnie też zalecamy wſzyſtkim ćwiczącym ſię *w Seminarium*, aby w wſżelkiey ſkromności y poſłuſzeńſtwie wykonywali te przepiſy, ſzanuiąc Przełożonych, iak Nas ſamych, ponieważ oni ſą poſtawieni na mieyſcu Naſzym. Niech maią wyryte w pamięci te ſłowa Apoſtoła Narodow: „ Bądźcie poſłuszni Przełożonym „ waſzym, y bądźcie im podlegli, oni albowiem czuią, „ iaki maią oddać za was Bogu rachunek, aby to „ weſoło czynili, bez narzekania, bo to wam na złe „ wyidzie. " (o)

Zeby zaś to ułożenie iak naylepiey wykonane było, zlecamy JMć XX. *Prowizorom Seminarii*, y teraźnieyſzym y przyſzłym, ażeby znioſſzy ſię pierwey z Przełożonym onego względem zażycia zdolnych do tego oſob, nie tylko wglądali w rząd Ekonomii wewnętrzney corocznie, y Nas we wſzyſtkim uwiadomiali, ale też przepiſow Naſzych, (ktore tak co do podziału czaſu na Nauki wyrażone, iako też co do przeciągu, y bawienia ſię Klerykow w Seminarium, co do użycia na ten koniec naylepſzych Autorow, y innych drobnych okoliczności wyidą oſobno) przepiſow mowiemy Naſzych, pilnemi byli ſtrożami.

Doniesienie ćwierć-roczne Przełożonych Seminarium.

Przełożony *Seminarii* ma Nam przy końcu każdey ćwierci roku dawać wiadomość o odprawionych examinach przez Klerykow z przepiſanych nauk, tudzież przyłączyć zdania ſwoie o poſtępku w nich, y obyczaiach

---

(o) Ad Hæbr: C. XIII.

iach każdego z oſobna. Chcemy albowiem wiedzieć zawczaſu, ktorzy do iakiey pracy w Winnicy Chryſtuſowey zdatni być mogą.

Y dla tego ułożyliśmy u ſiebie nie dawać *Beneficiow*, tylko uznanym zaſługom, a nadewſzyſtko nauce y pobożności. Ci oraz, ktorzy długo pracuią z pożytkiem Kościoła po uboższych mieyſcach, pierwſze do tego prawo mieć będą od owych, ktorzy dopiero zaczęli nosić na ſobie imię Kapłana.

Tę ſprawiedliwość uczynić każdemu ſpodziewamy ſię tym pewniey, że nie tylko w naſzey mocy mamy do rozdawania Beneficiow, ale nawet tuszemy ſobie, iż naſze zalecenie oſob mieć będzie wagę u *Kollatorow* świeckich, ktorey iuż z radością Naſzą doświadczamy w Dyecezyi mianowicie Pomorſkiey.

USTANOWIENIE
Pułrocznych Kongregacyi Dekanalnych, z wyrażeniem obowiązkow Dziekańſkiego Urzędu..

JEżeli *Seminarium* potrzebną ieſt Szkołą do zaſzczepienia dobrych Kapłanow, Zgromadzania ſię czyli Kongregacye Dekanalne nietylko utrzymuią, ale nawet powiękſzaią te nauki y cnoty, ktorymi niegdyś napoili ſię. Niedoſyć albowiem ieſt przeſtać na tym, czego ſię kto w młodości ſwoiey nauczył. Naylepsze dowcipy tępieią, ieżeli nie ćwiczą ſię uſtawicznie w ſwoim rzemieśle. Y cnota ſtygnie, kiedy iey nie zagrzewamy przez częſte przypominania obowiązkow. Z tey to przyczyny wſzyſtkie Dyecezye przyięły ow zbawienny zwyczay, ſkładania po Dekanatach dwa razy na rok Kongregacyi; aby Kapłani, ktorym powierzone ieſt ſtaranie

ranie około Duſz ludzkich, ſtali ſię światłością świata, y ſolą ziemi, przez naukę y dobre przykłady, aby doſkonale umieli prawidła Chrześciańſkiey *moralności*, y znali obowiązki Stanu ſwoiego. Z tey ſamey przyczyny y my ie odnawiamy po całey Dyecezyi naſzey. Żeby zaś XX. Dzeikani, iak ich nazywaią *Foranei*, iednoſtayność zachowali wſzędzie, względem odprawowania tych Kongregacyi, ſądziliśmy potrzebą, uczynić tu niektore przepisy.

Czas Kongregacyom naznaczony.

A nayprzod: Kongregacye Dekanalne odprawiać ſię będą dwa razy na rok, raz w Maiu, drugi raz w Wrześniu. XX. Dziekani obwieſzczą Plebanow, Kommendarzow, y Wikarych przez Liſt okolny, o dniu Kongregacyi naſtępować maiącey, dwoma Mieſiącami pierwey. Dzień Srzodowy w tygodniu do tego będzie

Mieysce Kongregacyi.

nayſpoſobnieyſzy. Wyznaczą Kościoł z kolei w Dekanacie na to przypadaiący, tudzież iednego Kapłana rownie z kolei naſtępuiącego na Exortę, ktora być powinna o obowiązkach Plebańſkich, potym przyłączą

Pytania podane do odpowiedzi.

pytania przynaymniey trzy z Teologii, oſobliwie Moralney. Na ktore każdy z Kapłanow na piśmie ma odpowiedzieć, oprocz tego tylko, ktory będzie miał Exortę, aby mogł mieć dłużſzy czas do dobrego nagotowania ſię.

Assessorowie Dziekana.

Każdy Dekanat obiera dwoch z pomiędzy ſiebie w Nauce Teologiczney naybiegleyſzych Kapłanow, ktorzy będą Aſſeſſorami Dziekana, iako *Prezyduiącego* na Kongregacyi, a w nieprzytomności onego, dla iakiey ważney przyczyny Zaſtępcami, czyli *Subſtytutami*. Do nich należeć będzie układać w raz z Dziekanem rzecz Exorty na naſtępuiącą Kongregacyą, y Pytania Teologiczne.

Pisarz Kongregacyi.

Piſarz oraz Kongregacyi Dekanalnych obrany być ma, ktory Akta wſzyſtkie porządnie układać, y wypisy onych dla Konsyſtorza właſnego gotować będzie.

Po-

Powtore, w dzień przypadaiącey Kongregacyi, po odprawioney Mſzy o Duchu S., po ſkończoney Exorcie, Pleban mieyſca, proſić będzie wszyſtkich przytomnych do Kongregacyi nie należących, aby wyſzli z Kościoła. Dziekan zaś w krotkich ſłowach zagai Kongregacyą, y natychmiaſt wſzyſcy poklękną ubrani w Komże, mowiąc: *Veni Sancte Spiritus* z zwykłemi Modlitwami. Po tych ſkończonych, zaſiędą wſzyſcy w koło ſtoła na ten koniec umyślnie przygotowanego, zachowuiąc porządek czasu obięcia Plebanii, Kommendy, lub Wikaryuszoſtwa. Dziekan, iako Prezyduiący, pierwſze będzie miał mieysce z Aſſeſſorami, Piſarz zaś po wſzyſtkich oſtatnie.

Msza o Duchu S. Exorta, Veni Sancte Spiritus, *Zagaienie Kongregacyi.*

Potrzecie, czytane będą przez Piſarza Kongregacyi Pytania Teologiczne, na ktore gotową każdy poda odpowiedź w domu ſwoim napiſaną na karcie arkuſzowey, aby łatwiey *Protokuł* z nich w czasie ułożyć można było, położywſzy niżey, każdy imię ſwoie, y przezwiſko wyraźnemi ſłowy. Zeby zaś znać było, że te odpowiedzi ſą właſney każdego pracy, nie odrzeczy będzie, ażeby Dziekan wyznaczył iednego Kapłana do utrzymywania prawdy w podanych pytaniach zamkniętey, innych zaś dwoch, do czynienia zarzutow, zoſtawuiąc pole każdemu przymowienia ſię, byleby bez krzykow, y háłaſow, y dla tego każdy Dziekan przeſtrzegać pilnie będzie, aby za granicę rzeczy nie wybiegano, mowy drugiemu nie przerywano, z zdania cudzego nie urągano ſię, z gniewem y zapalczywością, a tym bardziey przykremi ſłowy zdania nie popierano. Dziekan z dwoma przybranemi Aſſeſſorami, ma ſię ſtarać, aby w tych ſporach fałſzywe zdanie od prawdziwego, y poſpolicie przyiętego umiał rozeznać y oddzielić, trzymaiąc ſię prawidła Pawła S. ktory uczy Tymoteusza, „ Aby „ nikczemnych y babich baśni ſtrzegł ſię, a ćwiczył

Odpowiedzi na podane Pytania.

„ się ku pobożności: " (p) Ktory zaleca mu, „ Aby
„ opowiedział niektorym, żeby inaczey nie uczyli, ani
„ się bawili baśniami y nieskończonym wyliczaniem
„ rodzaiow, ktore raczey gadki przynoszą, niż zbu-
„ dowanie Boże, ktore iest w Wierze. A koniec przy-
„ kazania iest miłość z czystego serca, y sumnienia do-
„ brego, y wiary nieobłudney, od ktorych obłąkawszy
„ się, obrocili się ku prożnomowności, chcąc być nau-
„ czycielami Zakonu, czyli prawa, nierozumieiąc, ani
„ co mowią, ani o czym twierdzą. A wiemy że dobry
„ iest Zakon, ieśliby kto przystoynie używał: " (q.)

Czytania Synodu Dyecezalnego, albo innego iakiego rozporządzenia na Dyecezyą.

Poczwarte, Następować potym powinno czytanie albo Synodu Dyecezalnego, albo Rozporządzenia Dyecezyi, Listow Pasterskich, y innych Pism, ktore dążą do utrzymania porządku w Dyecezyi. Znosić się maią XX. Dziekani wspolnie z innemi Plebanami, w tym wszystkim, coby pożytecznego być widzieli dla Dyecezyi, y Nas o tym uwiadomiać. Wiemy albowiem, że na mieyscu lepiey poznać można potrzebę rzeczy, niżeli w odległości.

Poprawa Braterska.

Popiąte, Ponieważ każdey Kongregacyi Dekanalney niepoślednią iest częścią poprawa Braterska, czyli iak ią nazywaią *Correctio Fraterna*, przeto ma być bez żadney nienawiści wykonana z świętą y prawdziwą gorliwością, w oczach BOGA wszystko widzącego. A nayprzod starszy Pleban pytać się będzie każdego z osobna Kapłana, ieżeli nie wie czego nagannego w Dziekanie, aby go można upomnieć. Potym Dziekan zacznie czynić swoie badania, wypytuiąc się, ieżeli ktorzy Kapłani źle sprawuią Sakramenta SS, nie miewaią Katechizmow y Kazań, oddalaią się od Kościołow bez opowiedzi Zwierzchności, a tym bardziey nie zostawi-

wszy

(p) *Ad Tim:* 1. *C. IV.*
(q) *Ad Tim:* 1. *C.* 1.

wszy drugiego na swoim mieyscu, nie dbaią o poprawę Domow Bożych, y czyste choć ubogie onych ochędostwo, maiątkow y praw Kościelnych nie bronią, źle się obchodzą z Parafianami, opłaty, czyli *Jura stolæ* zbytnie wyciągaią, ieżeli piiaństwem się bawią, złe y gorszące prowadzą życie, a dowiedziawszy się o ktorym takowym, niech po Bratersku, iak Paweł S. naucza, upomni go, y poprawi, (*r*) gdyby zaś występek wziął gorę, albo też gdyby ktory z Kapłanow pogardzał tym słodkim lekarstwem, na ten czas Nam, albo też Konsystorzom Naszym ma o tym donieść.

Pokazanie Approbaty.

Nakoniec każdy z Kapłanow powinien będzie pokazać Dziekanowi swoią *Approbatę*, czyli pozwolenie na słuchanie Spowiedzi, ktore przez Konsystorze Nasze nie ma być na dłuższy czas dawane, iak na rok ieden, według tego, iak wyżey ustanowiliśmy.

Obiad z wszelką skromnością y trzeźwością.

Poszoste: To wszystko przed obiadem skończyć się powinno, kiedy iest człowiek naysposobnieyszy do wszelkich czynności. Chybaby krotkość czasu nie dozwoliła tego, y w takim razie po obiedzie resztę wykonać należy. U stołu zachowana być ma wszelka skromność, y wstrzemięźliwość, osobliwie w napoiu, czego XX. Dziekani pilnie przestrzegać będą. Przy stole będzie czytana książka przez naymłodszego z Kapłanow w materyi dobrego rządzenia duszami ludzkiemi, naprzykład: nauki S. Karola Boromeusza dla Kaznodzieiow, y Spowiednikow.

Kara na nieprzytomnych.

Posiodme: Każdy Pleban, y inni wszyscy obowiązani do odprawiania Kongregacyi znaydować się na niey powinni pod karą 30. złotych na Plebanow,

(*r*) Fratres etsi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, Vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tenteris. *Ad Gal: C. VI.* Jtaque qui se existimat stare, videat, ne cadat. *Ad Cori: 1, C. X.*

20. na Kommendarzow, a 15. złotych na Wikarych, ktore obrocone być maią na Szpitale. Gdyby iednak ktory ważną miał przyczynę nieſtawienia ſię na Kongregacyi, otym Dziekana własnego przez liſt uwiadomić ma. On zaś w *Akta* przytomność każdego, lub nieprzytomność, z przyczyną, lub bez przyczyny, zapisać każe. Daie ſię oraz moc Dziekanom wykonania włożoney kary na nieprzytomnych, gdyby zaś ktorzy nie chcieli iey poddać ſię, za uwiadomieniem Nas, lub Konsyſtorzow Naszych, przez Jnſtygatora do Sądu pozwani będą.

Przesłanie Aktow Kongregacyi do Konsystorzow.

Pooſme: Wszyſtkie *Akta* Kongregacyi porządnie ułożone, od Dziekana, y od dwoch Aſſeſſorow podpisane, Maiowe naydaley w Mieſiącu Sierpniu, a Wrześniowe naydaley w Grudniu, XX. Dziekani do właściwych Konsyſtorzow odsyłać będą; a to pod karą 50. Złotych. Konsyſtorze zaś do Naszey Kancellaryi iak nayprędzey one przesyłać ſtarać ſię maią. My zaś z Naszey ſtrony wyznaczyć nie omieszkamy zdolne Osoby, do przeczytania wszyſtkich Aktow, odpowiedzi Kapłańſkich na podane pytania, y otworzenia o nich zdania swoiego, abyśmy wiedzieć mogli, iaką naukę utrzymuie Duchowieńſtwo Nasze. Jnaczey te zbawienne Zgromadzenia ſię uchybiłyby swoiego kresu.

Kongregacye kończyć ſię maią przy wyſtawieniu Nayświętszego SAKRAMENTU Pieniem S. Ambrożego. Po ktorym wszyscy do swoich Kościołow bez żadney uczty w trzeźwości y ſkromności powrocą. Ziazdy Dekanalne są uſtanowione dla poſiłku duszy, a nie ciała. Lecz złość ludzka obrociła ten koniec na inny wcale przeciwny, y z schadzek pobożności y nauki, robi częſtokroć schadzki piiańſtwa, z krzywdą samychże Duchownych, z pogorszeniem świeckich, iak-

by na

by na nic się nie zieżdżali Kapłani, tylko aby się upić. Więc ieszcze raz powtarzamy, ażeby Kongregacye bez żadney uczty, y w trzeźwości kończyły się, pamiętaiąc na słowa Pawła S. do Efezow: (s) „ Nie„ upiiaycie się winem, w ktorym iest nieczystość, ale „ bądźcie napełnieni Duchem Swiętym. „

Obowiązki XX. Dziekanow.

To rozporządzenie Nasze względem odprawiania Kongregacyi, nie może nam obiecywać pewnego skutku, ieżeli XX. Dziekani pilnie go przestrzegać nie będą. Ani My, ani Konsystorze Nasze, nie iesteśmy w stanie, wszystkiego oczami własnemi widzieć, bliższych Strożow szukać Nam koniecznie potrzeba. Y dla tego to wspomniony wyżey *Jethro* mowił do *Moyzesza* „ Postanow z nich Tysiączniki, „ y Setniki, y Piędziesiątniki, y Dziesiętniki „ Te ostatnie ogniwa łączą się z pierwszemi, robią mocny łańcuch, ktorego moc y dobre spoienie utrzymać potrafi rząd Dyecezyi. Od pilności Dziekanow zawisł wszelki porządek, ktory tym usilniey im zalecamy, im bardziey poznaiemy y dobro Kościoła, y ich obowiązki; aby mieli otwarte zawsze oczy na sprawy powierzonych sobie Kapłanow, złych, y gorszących napominali, a nie poprawuiących się nam donosili.

Pilność na Plebanow.

Do XX. Dziekanow należeć będzie odtąd, Listy Pasterskie, *Procesa*, y inne obwieszczenia po wszystkich Kościołach Dekanatu swego rozsyłać bez żadney zwłoki zwyczayną drogą, Konsystorze o rozesłaniu onych uwiadomiać, odebrawszy pierwey kazdego Plebana podpis, na osobney karcie umyślnie na ten koniec przyłączoney, z wyrażeniem ktorego dnia, y godziny doszedł go Procesś, y ktorego odesłał do drugiego Kościoła. Tę kartę ostatni Kościoł nieodwłocznie odesłać ma Dziekanowi tąż samą drogą.

Rozsyłanie Listow Pasterskich.

(s) *Ad Ephes: C. V.*

Towarzyszenie Wizytatorow. Do XX Dziekanow należeć będzie podczas generalney Wizyty iezdzić razem z Wizytatorem po całym Dekanacie. O zawakowaniu Kościołow przez śmierć Plebana, albo innym iakim sposobem, o oddaleniu ſię Kapłana od Kościoła niezoſtawiwszy na swoim mieyscu drugiego, Nam y oraz Konsyſtorzom natychmiaſt donoſić, aby prędzey temu zaradzić można. Tym czasem wyznaczywszy bliſkiego Kapłana, ktoryby zaſtąpił mieysce.

Wprowadzanie do Possessyi Plebanow. Do XX. Dziekanow należeć będzie Jnſtytuowanego Plebana, za pokazanym sobie Jnſtrumentem, do Kościoła wprowadzić, regeſtr rzeczy Kościelnych, y Jnwentarz gospodarſtwa nowemu Plebanowi z podpisem ręki własney oddać, aby pod czas Wizyty wiedzieć można, w iakim ſtanie odebrane ieſt *Beneficium*, a w iakim potym zoſtawać będzie. Po śmierci Plebana, y innych Kapłanow w Dekanacie umieraiących, zieżdżać na mieyſce, dla spisania wſzyſtkich sprzętow, y rzeczy po umarłym, w przytomności świadkow, y rozporządzenia czynić pogrzebu ciała, y ratunku duszy.

Donoszenie o ich śmierci.

Wizyta Dekanatu. A naybardziey należeć będzie do XX. Dziekanow, ażeby co rok wizytowali Kościoły w okręgu swego Dekanatu umieſzczone, obwieściwszy Plebanow pierwey dwoma mieſiącami przed zaczęciem Wizyty. Wiemy albowiem z iedney ſtrony, że ten ieſt ieden nayſkuteczznieyſzy śrzodek do utrzymania karności Kościelney, y wszelkiego porządku w Dyecezyi, z drugiey zaś ſtrony trudne są w tey obszerności coroczne Wizyty Generalne przepisane od Zboru Trydentſkiego, więc przynaymniey Dekanalne Wizyty opuszczone być nie powinny. Zeby zaś dokładnie, y porządnie były odprawiane, kładziemy tu Pytania, według ktorych każdy Dziekan na Wizycie sprawić ſię ma, y Nam coroczne opisy przesyłać będzie. Zaczy-

METHODUS PERAGENDÆ VISITATIONIS DECANALIS ECCLESIARUM DIÆCESIS VLADISLAVIENSIS ET POMERANIÆ JUXTA QUÆSITA, QUÆ SEQUNTUR.

Ecclesia Parochialis secundum situm & statum suum.

Quæ sunt Nomina Civitatis, aut villæ, Officialatûs, Archidiaconatûs, Decanatûs,, Palatinatûs, & Districtûs, in quibus Ecclesia Parochialis consistit?

An sit murata? an lignea? & cujus formæ? utrum sit Matrix? aut alteri unita?

A quo? & quando erecta?

Num consecrata? an solum benedicta?

Cujus est collationis? aut Juris Patronatûs?

In quo statu est fabrica Ecclesiæ, seu structura interna & externa, an in bono aut mediocri vel deterrimo?

Suggestum, Confessionalia, Scamna, Organa, Pavimentum Ecclesiæ, an & quali reparatione indigeant?

Sacrarium an armariis pro supellectili, utensilibusque Ecclesiæ sit instructum?

Tectum & Turricula super Ecclesia sintne integra?

Campanile quale? quot & quales campanas cotineat?

Quæ sit Ecclesiæ supellex? & quam nitida?

Cæmeterium an ita sit bene septum, ut in illud pecori non pateat aditus?

An intra Ecclesiam sint aliquæ Præbendæ, & Capellæ? à quo erectæ, quomodo dotatæ?

Qui earum Patroni? quæ Obligationes?

An sit aliqua Confraternitas instituta?

An præscripta illi statuta debitè observentur?

Capellæ publicæ ab Ecclesia distinctæ an aliquæ reperiantur? quæ illarum dos & supellex?

In quibus Nobilium Domibus reperiuntur Oratoria privata? An ad hoc necessaria Indulta habeant?

An ex his aliqua præjudicia Ecclesiæ Parochiali non fiant?

An penes Ecclesiam Parochialem sit aliquis ludi Magister pueros edocens, & an suo fungatur officio?

An sit aliquod pro Pauperibus Xenodochium? & pro quot Personis?

Qui illius annui reditus?

Quæ est latitudo & longitudo limitum Parochiæ?

Quot Villas sibi in juribus Parochiæ subjectas complectatur?

Quæ sunt ipsi aliæ Ecclesiæ Parochiales confines?

Administratio Sacramentorum.

Baptisterium an omnibus, prout convenit, sit instructum?

Chrisma & Oleum Catechumenorum an singulis Annis procuretur?

Infantium baptismus an diutius protrahi? aut domi extra casum necessitatis conferri non soleat?

Personæ Confessionis Paschalis & Communionis capaces quot in Parochia numerentur?

An omnes huic obligationi satisfecerint?

Num Infantes confessionis capaces sunt prius ad illam peragendam bene instructi?

An Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Tabernaculo decenter adornato diligenter asservetur?

An singulis octo vel ad summum quindecem diebus renovetur?

An lampas die noctuque ante Altare Sanctissimi ardet? cujusve sumptu comparetur?

Quibus anni diebus publicæ Adorationi in Ostensorio vel Pyxide, & cum cujus facultate exponitur?

Qua populi frequentia & Solennitate in Processionibus defertur?

An denuntiationes Sponsorum in utriusque Parochia diebus Festis, dum Populus ad Divina audienda congregatur, aliquando sine facultate speciali non omittantur?

An iidem Sponsi ante contrahendum Matrimonium non modo de impedimentis, num illis aliquod illorum non obsit, sed etiam & de doctrina Christiana seriò & diligenter prius instruantur?

Olea Sacra in quali vasculo asserventur?

An Sacramentum extremæ Unctionis infirmis administretur?

An aliquando evenit, ut aliquis Parochianorum sine Sacramentis, & præsertim Pœnitentiæ per negligentiam Parochi ex hac vita decesserit?

Status Beneficii in Æconomicis.

Quales Inscriptiones, Dotationes, Donationes Agrorum, Decimarum, Censuum, &c: & super quibus Bonis favore Ecclesiæ, factæ sint, & recognitæ?

An in toto, aut in quali quantitate solvuntur?

An sint aliqua pia legata Ecclesiæ facta, si nondum persoluta, à quibus, & quare?

An Rector Ecclesiæ bona ipse per se administret? an per contractum aliquem? cui? pro quali pretio? ad quod tempus? & cum cujus facultate locet?

An sint aliqui Ecclesiæ subditi & quot?

An sit propinatio liquorum libera, & qualem fructum adferat?

An sit aliqua Ecclesiæ carbona? & qualis quota ex illa de anno colligi solet? ac in quos usus convertitur?

An in pacifica possessione Decimarum manipularium, & quarum Parochus existit?

Qualis, demptis omnibûs & quibus necessariis fundi expensis quibuslibet annis mediocribus omnia in pecuniam redigendo, possit esse reditus?

An sunt aliqua bona ab Ecclesia avulsa, & quæ? an vindicantur?

Domus Plebanalis, & reliqua Beneficii ædificia in quonam statu reperiuntur? an in bono, vel mediocri, aut ruinoso?

An aliquis præter Rectorem ad reparationem Ecclesiæ, ædificiorum Plebanalium, & quo Jure teneatur?

Qualia sunt ædificia Vicariorum, Præbendariorum, ac cæterorum Ecclesiæ Ministrorum?

An isti habeant separatos agros, vel quoscunque proventus? & ad quantum ascendentes?

Parochus & Parochiani.

Quod Nomen, cognomen, Patria, Ætas, Parochi?

A quo tempore est ad Beneficium institutus?

An aliud Beneficium Ecclesiasticum incompatibile possideat? & num desuper dispensationem obtinuerit? Ubi plurimum residet?

Vicarios an habet, & quos?

An diebus Dominicis & Festis per se vel per alios concionem habeat, & catechiset, aut saltim alterutrum istorum præstet?

Quem ordinem in peragenda devotione observet?

An approbationem pro audiendis Christi Fidelium confessionibus habeat, Recollectionesque Spiritûs & examen sufficientis doctrinæ quotannis ante approbationis obtentionem peragat & subeat?

An Missam pro Parochianis & Ecclesiæ Benefactoribus Diebus Dominicis & Festis offerat, vel per Vicarium offerri curet?

An non foveat aliquas Personas, ex quibus Parochiani scandalizari possint?

An Ordinationem Jurium Stolæ nuper præscriptam exactè observet?

An Libros Metrices Baptisatorum, Matrimonio copulatorum, & defunctorum diligenter conservet?

An intra ipsius Parochiam reperiantur aliqui Clerici vagi? ex qua Diœcesi sint? & quomodo se gerant?

An intra fines Parochiæ sint aliqui Religiosorum Conventus?

An hi extra Casum necessitatis, vel invito Parocho Sacramenta administrent?

An extra clausuram non delinquant?

An sunt aliqua Monialium Monasteria?

Cujus Jurisdictioni subsunt?

An aliqui non irrepserint ibidem abusus & scandala?

An intra limites Parochiæ non sint aliqui publicè & notoriè scandalosi homines?

An præcepta DEI & Ecclesiæ publicè non violentur?

An omnes rationis capaces in necessariis ad salutem tam necessitate medii quam, præcepti sint instructi?

Quæ sint principaliora puncta Decretorum Reformationis, & in quibus Visitationibus latorum, penes Ecclesiam Parochialem reperibilium?

NOTA. Ad hæc omnia & singula quæsita, quilibet Parochus sive alius quivis Beneficiatus illiusque Ecclesiæ Ministri directè, & dilucidè respondere tenebuntur, quorum depositiones Visitatores Decanales etiam vernacula si libuerit lingua, pro faciliori expeditione & meliori informatione, in scripturam redigent. Desideria verò & dubia Parochi aut illius Parochianorum, si quæ sibi proposita habuerint, item si aliquid singulare &animadversione dignum in Parochia accidisse resciverint, ad calcem responsionum connotabunt.

czynaiąc zaś od tego Roku, w ktorym czyniemy to Naſze Rozporządzenie, dla poznania dobrze ſtanu Dyecezyi, żądamy dokładnego opisu w ięzyku bądź Łacińſkim, bądź Polſkim, według przyłączonych na osobney karcie Pytań.

PRZEPISY

Dla Plebanow y innych Kapłanow.

ZOſtaie Nam teraz uczynić przepiſy dla tych, ktorych Bog powołał do rządzenia Duſzami ludzkiemi. Mowiemy o Plebanach, y innych Kapłanach, ktorzy dźwigaią naywiększy ciężar Paſterſtwa Naſzego, na ktorych, iak na zawiasach iakich utrzymuie ſię Chwała Boſka, dobre obyczaie, y oświecenie ludu. Od ich nauki, przykładnego życia, rostropności y pilney czułości zawiſł cały pożytek, ktory tylko obiecywać sobie możemy w Winnicy Chryſtusowey.

O życiu y Obyczaiach Plebanow, y innych Kapłanow.

Zbor Trydentſki w swoim wyroku o poprawie, czyli iak nazywaią *Decretum Reformationis*, naylepiey to poznawał. Mowi on: ,, że nic nie masz, co by ,, innych bardziey do pobożności, y chwały Boſkiey ,, pobudzało, iako życie, y przykład tych, ktorzy ,, są poświęceni Bogu. Gdy albowiem od rzeczy ,, światowych są podnieſieni na wyższe mieysce, na ,, nich wszyscy obracaią oczy swoie. Y to w nich ,, naśladuią, co w nich widzą. Przeto tak należy ,, powołanym do ſtanu Kapłańſkiego życie, y obyczaie swoie ſtosować, ażeby w ubiorze, w mowie, ,, y we wſzyſtkich ſprawach nic, tylko ſama cnota, ,, ſkromność, y Religia wydawała ſię, ażeby nauką ,, y przykładem oświecali drugich, ſtali ſię żywym ,, zwierciadłem dobrego życia, y ziednali dla ſtanu

Du-

„ Duchownego uszanowanie (t) „ Nie możemy tu nic przydać do tych słow Zboru Trydentskiego, ktore są krotkim zebraniem powinności Kapłana. Zalecamy tylko, aby były wypiętnowane w pamięci y sercu każdego. Niech będzie ubior Kapłanow skromny, y ani zbyt wykwintny, ani też zbyt lichy, y poszarpany. Prawdziwa cnota brzydzi się tą dwoiaką przysadą. Niech owieczkom swoim będą przykładem w nauce, w szczerości, w powadze, aby o nich rozumiano iako o sługach Chrystusowych, y szafarzach Taiemnic Boskich, y iak mowi Apostoł „ aby się ten, „ ktory iest przeciwny, zawstydził, nie maiąc nic, „ coby o Nas miał mowić złego " (u) Niech z ich ust niewychodzi, tylko „ cokolwiek iest prawdziwe-„ go, cokolwiek wstydliwego, cokolwiek sprawiedli-„ wego, cokolwiek świętego, cokolwiek przyiemne-„ go, cokolwiek dobrey sławy " (w) Przeciwnie zaś, niech usta Kapłana zamknięte będą na to wszystko, coby raziło Chrześciańskie uszy, a tym bardziey, coby było przeciw Bogu y Religii. Zdaie się, że iest nazbyt źle rozumieć o Kapłanach, aby ich w tey nawet rzeczy niezwyczayney napominać; ale w tym wieku naszym, w ktorym wolność mowienia y sądzenia o każdey rzeczy gorę wzięła, nie iest to nazbyt o tym nawet mowić. (x) Luboby iuż do tych czas powinni

(t) *Sess: 22. C. 1. de Refor:*
(u) *Ad Titum C. 11.*
(w) *Ad Philipp: C. IV.*
(x) Videte ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum. *Ad Coloss: C. 11.* Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis. *Ad Rom: C. 1.*

powinni tacy Kapłani postrzedz się, że ci nawet, ktorzy na oko pochwalać będą te ich mowy, pogardzą niemi w duchu, iako owemi mniey wiernemi sługami gadaiącemi na Pana swego, ktorego chleb iedzą.

Między innemi zaś rzeczami, ktore zdobią Plebanow, ta iest niepoślednia, kiedy staraią się o ozdobę Domu Bożego. Nic albowiem nie masz, coby im bardziey ziednać mogło miłość u Parafianow, y wzbudzić nabożeństwo w wiernych Chrystusowych, iak troskliwe staranie o czystość y ochędostwo Kościołow. Y dla tego ma mieć baczność każdy Pleban, ażeby Kościoł iego był nakryty, y dobrze zamknięty, ściany mocne, okna opatrzone. *Ozdoba Domu Bożego.*

Przenayświętszy SAKRAMENT ma być chowany w *Tabernaculum* przyzwoitym, na Wielkim Ołtarzu, w puszce srebrney, wyzłoconey wewnątrz, ktorego odnowienie czyli *Renowacya* co ośm dni, a naywięcey co pietnaście czynić się powinna. **Sanctissimum**

Lampa zawsze przed Nayświętszym SAKRAMENTEM goreć będzie. Jle razy zaś ma być Wystawienie, Powaga Majestatu Boskiego większey liczby świec na Ołtarzu wyciąga. Częstego wystawienia, y bez pozwolenia Zwierzchności, dla większego uszanowania BOGA Utaionego, zakazuiemy. *Lampa przed* Sanctissimum

Olea Sacra do Chrztu S. y Ostatniego Pomazania, w mieyscu dobrze zamkniętym, w naczyniu czystym, chowane być powinny. O nowe co rok zawczasu po dniu Wieczerzy Pańskiey posyłać maią do Kościoła Naszego Katedralnego. Olea Sacra.

Chrzcielnicę czysto y pod zamknięciem utrzymywać będzie Pleban. *Chrzcielnica.*

Relikwie, ktore są przez Zwierzchność uznane, na mieyscu bespiecznym, y przystoynym, nie zaś wilgotnym w Kościele maią być stawiane, z Podpisem Jmion Swiętych. Ktore zaś będą niepewne, y *nie autentyczne*, *Relikwie.*

tyczne, nie trzeba ich wyſtawiać na widok, ale raczey z uczciwośćią w Zakryſtyi chować.

Obrazy. Obrazy Swiętych aby były malowane według zwyczaiu w Kościele Bożym przyiętego, y ktoreby patrzących do pobożności raczey, niżeli do śmiechu pobudzały. Chociaż zaś Obrazy Swiętych godne ſą naſzego uſzanowania, nie żebyśmy w nich uznawali iakie Boſtwo, iak mowi Zbor Trydentſki, ale że ta cześć ma ſię ściągać do tych, ktorych one wyrażaią, zalecamy iednak, aby to wyrządzanie czci Swiętym było rożne od czci powinney BOGU Utaionemu w Nayświętſzym Sakramencie. Patrzemy albowiem na to, iak przez ſamychże Kapłanow czynione większe okazałości Obrazom, wciągaią ciemne y proſte poſpolſtwo, ktore naywięcey idzie za zmyſłami, w nieroſtropne, y krzywdę czyniące Naſzey Religii uszanowania, tak dalece, że większą czeſtokroć ſługom, niżeli ſamemu Panu cześć oddaie. Czyni to one z proſtoty, y z małey uwagi, ale do Kapłanow należy wyprowadzać ie z błędu, nie zaś w nim utwierdzać.

Konfessyonały. Spowiednic, czyli *Konfessyonałow* tyle ma być w Kościele, ile wyciąga liczba y ſpowiadaiących ſię, y Spowiednikow. Zalecamy przy tym, aby ſpowiedzi po Zakryſtyach, y po kątach Kapłani nie ſłuchali. Zawſze zaś ubrani w komże y ſtuły, dla ſprawowania z wſzelką uczciwością tego Sakramentu Pokuty.

Aby składy nie były w Kościołach. W Kościołach nie maią być żadne ſkłady, choćby nawet w ſkrzyniach, y beczkach zamknięte były, a tym bardziey zboże, y rzeczy do iedzenia.

Woda święcona. Naczynie z wodą święconą, dla pokropienia wchodzących y wychodzących z kościoła, u drzwi ſtać powinno. Woda zaś odmieniać ſię ma co Niedziela.

Cmentarz. Cmentarz ma być zamknięty, aby do niego bydło nie wchodziło.

Dzwony

Dzwony nie maią być zawieszone u belek na ścianie Kościelney wspieraiących się, ale na osobney dzwonnicy. Z ktorych w ieden dzwonić należy codziennie, przy wschodzie, południu, y zachodzie Słońca na Pozdrowienie Anielskie. *Dzwony.*

Powinny być w każdym Kościele Apparaty białego, czerwonego, zielonego, fioletowego, y czarnego kolorow. Wszystkie zaś czyste, y nie poszarpane. Lepiey iest ich mieć mniey dobrych, niżeli złych wiele. Bielizna ma być czysta, osobliwie zaś korporały, y puryfikaterze. Gdyż iest co w tym przyganić po Parafiach. *Apparaty.*

Tego wszystkiego powinien być regestr u Plebana, z podpisami nawet Prowizorow, ktorych radzibyśmy mieć w każdey Parafii. Do nich by należało, iałmużnę na fabrykę Kościelną y inne potrzeby zbierać, y z radą Plebana wydatek z niey czynić. *Regestr sprzętow Kościelnych.*

Gdyby zaś ktory Pleban, dla szczupłości dochodow Kościelnych, nie mogł sam tego całego utrzymać porządku, niech się uda do pomocy Parafianow swoich, osobliwie zaś Kollatorow, niech im przełoży w szczerości, że iako każdy z nich lubi ochędostwo domu swoiego, tak o Kościele, w ktorym odrodzili się z wody, y Ducha S. Nauką Chrześciańską y uczestnictwem SS. Sakramentow są wykarmieni, ktory na koniec po śmierci ma im być przyszłym domem, nie mnieysze mieć należy staranie. *Pomoc Parafianow.*

Maią być przy każdym Parafialnym Kościele Metryki: Jedna ochrzconych, z wyrażeniem dnia, ktorego się urodziło dziecię, y przez kogo do Chrztu było trzymane. Druga Bierzmowanych. Trzecia Zaślubionych z opisem okoliczności, czyli obydwie Osoby są z Parafii, czyli przychodnie, y czyli poprzedziły Zapowiedzi lub nie, a to z przyczyny pozwolonego Jndultu od Zwierzchności Duchowney. Czwarta umarłych, rownie wyrażaiąc, w iakim wieku kto zszedł z tego świata. Te *Metryki.*

Metryki powinny być dokładnie pisáne, dobrze oprawne, y w pewnym mieyscu chowane.

Oddawanie Wypisow z Metryk do Grodow corocznie.

Wypisy ochrzczonych, y umarłych XX. Plebani oddawać będą corocznie do Aktow Grodzkich, co pod surową. karą im rozkazuiemy, a dopilnowanie skutku XX. Dziekanom zlecamy, aby pod czas Kongregacyi Dekanalnych dopominali się danego sobie z Kancellaryi zaświadczenia o oddaniu rocznego wypisu. To naywięcey stosować się ma do Kraiu Polskiego, gdzie ta zbawienna ustawa dotąd ieszcze skutku swego nie wzięła. Doświadczamy codziennie, iak udaiący się do Metryk Kościelnych po świadectwo urodzenia, albo też śmierci ktorey osoby, często bywaią zawiedzeni, iuż to dla spalenia Kościołow, iuż to dla nieporządku Plebanow, ktorzy po kartkach piszą, a potym zapominaią o wszystkim z krzywdą częstokroć Familii, honoru, y maiątku.

Pieczęć Kościelna.

Dla dania zaś pewnieyszych świadectw z Metryki Kościelney, każdy Kościoł Parafialny powinien mieć swoią pieczęć, wyrażaiącą S. Patrona Kościoła.

Osobna Księga na Dekreta Wizyty.

Nad to żądamy, aby Plebani starali się wpisywać w osobną księgę wszystie Dekreta Wizyt, wszystkie Listy Pasterskie, Rozporządzenia, y inne Processa, tudzież Papiery y Dokumenta Kościołowi służące, aby z oryginałow wypisane były według porządku lat, y w księgę wciągnione.

Tablice Mszy Anniwersarzow.

Maią być w Zakrystyi wiszące Tablice Mszy, Anniwersarzow y innych obligacyi, Renowacyi Nayświętszego Sakramentu, nakoniec porządek Nabożeństwa. Radzibyśmy, aby po całey Dyecezyi Naszey iednostayne wszędzie odprawiało się nabożeństwo, ale że należałoby pierwey poznać doskonale stan, mieysce, y okoliczności, czego uczynić trudno bez wizyty, przeto zostawuiemy to dalszemu czasowi. Teraz tego tylko domagamy się, ażeby Plebani ani zbyt rano, ani

zbyt

zbyt poźno Nabożeństw po Kościołach nie odprawiali, maiąc wzgląd tak na odległych Parafianow, iako też na domowych, tak na Panow, iako też na poddanych.

Ciała umarłych nie powinny być chowane, aż po 24 godzinach wypłynionych. Gdyby zaś nagłą kto śmiercią zszedł z tego świata, na ten czas dłużey nawet z pogrzebem zatrzymać się potrzeba, dla często trafiaiących się przypadkow w takim razie. *Pogrzeby.*

Plebani przed dawaniem ślubu maią zachować tę pilność, czyli zabieraiący się do Stanu Małżeńskiego umieią Artykuły Wiary? czyli są wolnego Stanu? czyli mieyscowi? czyli niemasz iakiey przeszkody z Prawa Kościelnego? y dla tego należy przed zapowiedzią dobre wszystkiego uczynić roztrząśnienie, a gdy iuż przyidzie do dawania Ślubu, ściśle examinować obydwie strony, ieźli nie iest ktora z nich przymuszona, gdyby zaś tak było, żadnym sposobem do wiązania rąk nie przystępować. Naywięcey rozwodow temi czasy namnożyło się dla tey małey ostrożności Plebanow. *Szluby.*

W każdey Parafii powinny być przez Plebana examinowane niewiasty, ktore dzieci odbieraią, iakim sposobem chrzcić ie maią w potrzebie. *Niewiasty odbieraiące dzieci maią być examinowane.*

Zaleca się oraz, aby dzieci żydowskich przez gwałt nie chrzcczoono. *Dzieci Żydowskie.*

Maią pilnie przestrzegać Plebani, ażeby w ich Parafii wszyscy odprawiali Spowiedź Wielkanocną, y na ten koniec utrzymuiemy dawny zwyczay odbierania kartek, nie chcemy iednak, ażeby od kartek brać pieniądze, a tym bardziey pod tym pozorem zażywać prostego ludu do roboty. *Spowiedź Wielkanocna.*

Każdy Pleban starać się będzie co rok spisać dokładnie liczbę wszystkich Parafianow swoich, z dodatkiem wieku, stanu, y Religii, czyli są mieyscowi, czyli przychodni, y mieć to wszystko gotowe do Wizyty Dekanalney. Naylepsza iest pora tego *Wizyta Plebańska.*

zrobienia pod czas Wizyty Plebana, ktorą nazywaią Kolędą. Odmieniony ieſt cel tych Wizyt wiekow naszych. Zdaie ſię, że bardziey na kweſtę, niżeli dla poznania swoich owieczek, y upewnienia ſię o domowych obyczaiach Plebani ieżdzą. Przedtym Plebani zwoławszy dom cały uczyli Artykułow Wiary, bez ktorych żaden zbawionym być nie może. Napominali każdego według wieku, y ſtanu. Starcow, aby byli trzeźwemi, roztropnemi, daiącemi przykład, ſtałemi w Wierze, y cierpliwości. Mężow, aby kochali żony swoie, iako Chryſtus Pan ukochał Kościoł, aby dzieci ćwiczyli w nauce y boiaźni Boſkiey. Zony, aby wzaiemnie kochały mężow swoich, y podległe im były, aby miały ſtaranie o domowe gospodarſtwo; synow, aby poſłusznemi byli rodzicom; ſług, aby ſłużyli Panom wiernie, w szczerości serca, bez oszukania żadnego. Panow, aby ſługom odpuszczali groźby, przekładaiąc onym, iż y tych, y tamtych Panem ieſt Bog, y że nie masz u Niego, według S. Pawła, względu na Osoby. Wszyſtkich zgoła, aby kochali Boga z całego serca, kochali bliźniego, iako ſiebie samych. Albowiem te Przykazania: nie będzież cudzołożył, nie będziesz zabiiał, nie będziesz kradł, nie będziesz mowił świadectwa fałszywego, ani będziesz pożądał, w tych ſłowach ſię zamykaią, iak mowi Apoſtoł Narodow: ,, Będziesz miłował bliźniego twego iak ſiebie samego ,, Miłość bliźniego nic złego nie czyni. Wypełnienie tedy Prawa Boſkiego, ieſt miłość. Nakoniec napominali owieczki swoie, aby poſłuszne były wszelkiey zwierzchności, ktorą Bog nad niemi poſtanowił, według owey nauki S. Pawła, ktory pisze do Rzymian ,, Wszelka dusza ,, będzie poddana wyższym zwierzchnościom. Albowiem nie masz zwierzchności, tylko od Boga. A ,, ktore są, od Boga są poſtanowione. Przeto kto ſię ,, sprzeciwia Zwierzchności, sprzeciwia ſię poſtanowieniu

„ niu Bożemu. A ktorzy ſię sprzeciwiaią, ci potępie-
„ nia sobie nabywaią.... Przeto z potrzeby bądźcie
„ poddani nietylko dla gniewu, ale też dla sumnie-
„ nia.... Oddawaycież wszyſtkim coście powinni.
„ Komu podatek, podatek; komu cło, cło; komu
„ boiaźń, boiaźń; komu cześć, cześć " (y) Jeżeli znaleźli piiakow, krzywoprzyſiężcow, złodzieiow, cudzołożnikow, mężoboycow, y innych wyſtępcow, po braterſku, w łagodności ducha napominali ich, albo też do tego używali ludzi poczciwych, ich że samych przyiacioł, aby na dobrą naprowadzić drogę. Nakoniec ieżeli znaleźli ktore oſoby chore, nieſzczęśliwe, ubogie, ſieroty, cieſzyli ie nietylko Duchownym poſiłkiem, ale też podaiąc rękę według możności swoiey, oſobliwie tym, ktorych wſtyd y nędza codzienny między ſobą ſpor wiodą. To dawniey czynili Plebani dobrzy, cnotliwi, bogoboyni, tego samego od nich dziſiay żądamy.

Pilność około chorych.

Nawiedzać maią Plebani częſto chorych, tym bardziey zawołani z pilną ſkwapliwością do nich lecieć powinni, nie żądaiąc żadney za to nadgrody. W rzeczy ſamey, czyliż może kochaiący Ociec ſłyſzeć o dziecięciu ſwoim, że umiera, ażeby nie biegł na iego ratunek, y nie dał tych oſtatnich przynaymniey znakow miłości ſwoiey? Jeſtże to Paſterz, ktory ſłyſzy o ſwoiey owieczce choruiącey, a podobno y umieraiącey, a nie chce ſię do niey zbliżyć, aby ią pocieſzył, y pokrzepił Duchownym pokarmem? Prawdziwy Paſterz wſzyſtkie inne owieczki zoſtawuie, a biegnie za iedną, ktora ſię zabłąkała. Możeż Pleban dopuścić tego, aby umierała bez niego owieczka w pośrzod owczarni zoſtaiąca? Naylepiey by było wprowadzić do każdey Parafii ten zwyczay, aby co Niedziela z każdey wśi do-

noszo

(y) Ad Roman: C. XIII.

noszono Plebanowi, ieżeli ktory w niey znayduie się chory, aby Pleban był w pogotowiu na naypierwsze zawołanie.

Obchodzenie Swiąt. Ponieważ władza Kościelna, ktora ma moc ustanowienia, albo też według potrzeby zniesienia Swiąt, niedawnemi czasy dla rożnych przyczyn zmnieyszyła onych liczbę; przeto starać się o to maią XX. Plebani, ażeby Niedziele, y pozostałe Swięta obchodzili z większą gorliwością, y pożytkiem Dusz ludzkich. Widziemy to z żalem serca, iak dni święte są źle od pospolstwa zachowane, tak po Miastach, iako też po wsiach, iak stały się pospolicie dniem grzechow, piiaństwa, kłotni, gry, zabaw niebespiecznych, tak dalece, że BOG iest bardziey obrażony w Swięta, niżeli w dni powszednie. Swięta są ustanowione od Kościoła Bożego, aby przypominać Chrześcianom albo Taiemnice Swięte, albo też cnoty y zasługi tych, ktorym są poświęcone, ale nie dla tego, aby ie pędzić na brzydkim piiaństwie, y gorszącey swywoli. Nad tym więc naywięcey pracować potrzeba Plebanom, y innym Kapłanom, aby lud oswiecić, wzgorszenie wygładzić, pierwszą ozdobę pozostałym Swiętom przywrocić.

Kuny pozno. szone. Nie maią Plebani nikogo z Parafianow karać na ciele, bez dołożenia się Zwierzchności, y przeto zakazuiemy nawet zamykania do kuny, osobliwie za szyię, maiąc wzgląd na trafiaiące się przypadki zaduszenia osoby.

Nowości y zabobonności. Przestrzegać tego będą Plebani, ażeby w ich Parafii żadne nowości, żadne zabobonności, żadne złe zwyczaie czyniące krzywdę Religii niemiały mieysca. Naylepiey będzie w tey mierze iść za przepisem, ktory nam daie Augustyn S: „ Wszystkie zwyczaie mowi „ on, ktore się nie znayduią w Piśmie S., ktore nie „ są uchwalone przez Zbory, ani przyięte od powszech- „ nego Kościoła, chociaż one bynaymniey nie są „ przeciwne Wierze, maią iednak tę wadę, że ob-

„ ciążaią Re-

,, Religią naszę mniey potrzebnemi rzeczami, tę
,, Religią, ktorą miłosierdzie Boskie wyprowadziło na
,, wolność, y w ktorey Chrystus Pan ustanowił tak
,, małą liczbę SAKRAMENTOW SS. " (z) Takie zwyczaie powinny być poprawione, albo ze wszystkim zniesione, kiedy kto ma moc sobie na to pozwoloną. Ponieważ nie zawsze ią mieć można, y w ten czas nawet, kiedy ią kto ma, nie iest zawsze dobrze iey używać: według zdania S. Pawła,, Wszystko mi wolno,
,, ale nie wszystko buduie " Potrzeba iey koniecznie, ale w pewnych przypadkach, naprzykład kiedy zabobonność w mięsza się do nabożeństwa pospolstwa,, Lecz
,, Kościoł, mowi daley tenże Swięty, w pośrzodku
,, słomy, y kąkolu, to iest w pośrzodku złych Chrze-
,, ścian, przymuszony iest czasem cierpieć wiele rzeczy,
,, ktore się nie zgadzaią z iego duchem, a z tym wszy-
,, stkim nie czyni on, ani pochwala tego, co iest prze-
,, ciwko Wierze, y dobrym obyczaiom " Nie milczy nawet cierpiąc to złe, ponieważ ma zawsze Pasterzow, y oświeconych ludzi, ktorzy wołaią na wszystkie błędy y wady, y biią w ręcz na nie mieczem słowa, y przykładem życia. Do tey samey Augustyna S. roztropności pobudzamy wspoł-pracownikow naszych. Niech się staraią odkrywać złe zwyczaie, y wykorzeniać one drogą nauki y słodyczy, niech napominaią owieczki swoie, ażeby na bałamuctwach, y zmyślonym częstokroć nabożeństwie niegruntowały pobożności Chrześciańskiey.

Domowe Kaplice.

Z doświadczenia to mamy, że przez otwarcie domowych Kaplic dzieie się krzywda Kościołom, że oddalaią się osoby od nabożeństwa, pozbawiane bywaią potrzebney nauki, ktorąby odbierać mogły z ust własnego Pasterza, że w nich odprawuią Mszą S. Kapłani włączący się, ktorych pozwolenie iest wątpliwe, że ozdoby Kaplic, apara-

(z) Epis: 55. *ad Januarium.*

paraty, bielizna nie są utrzymywane, iak ieſt przyzwoita, przeto zalecamy XX. Plebanom, aby na to wszyſtko baczność mieli, y w przypadku iakiey nieprzyſtoyności Nas uwiadomili. My zaś wszelką pilność mieć będziemy względem zmnieyszenia w Dyecezyi Naszey tych kaplic, aby przez to nie czyniła ſię krzywda y Kościołom, y samymże o nie proszącym.

Ostrożność w przypuszczeniu Kapłanow do Ołtarza.

Niemaią XX. Plebani do Ołtarza puszczać żadnego Kapłana cudzey Dyecezyi, ieżeli nie pokaże zaświadczenia o ſwoim Kapłańſtwie, y że nie ieſt związany żadnemi cenzurami, chyba żeby dobrze znana była Oſoba.

Zabronienie obcym Xiężom iałmużny.

Przeſtrzegać oraz tego będą, ażeby obcy Xięża, lub Bractwa nie zbierały iałmużny po Dyecezyi Naſzey, bez wyraźnego Konſyſtorzow pozwolenia.

Szkołki Parafialne.

Żądamy tego uśilnie po Plebanach, ażeby ſtarali ſię zaszczepić Szkołki po Parafiach ſwoich przy Kościele, gdzie ich nie maſz, a gdzie ſą, w porządku ie utrzymywali, każąc uczyć proſte dzieci Katechizmu, czytać, piſać, y rachunkow. Będzie tym ſposobem poſpolſtwo cokolwiek oświeceńsze, a Kościoł będzie miał z nich uſługę ſwoię. Potrzeba iednak pierwey examinować Nauczycielow, aby zamiaſt Nauki Chrześciańſkiey, faſſzywym nie napoili zdaniem y baśniami uczących ſię dzieci.

Szpitale.

Szpitale po Parafiach, ta to oſtatnia ucieczka Starości y nędzy ludzkiey, maią być do dobrego porządku przyprowadzone. Przeto obrać maią Plebani dwoch Dozorcow z pomiędzy Parafianow, ktorzyby wſzyſtkie ſkładane iałmużny na potrzebę Szpitalu obracali, przeſtrzegaiąc tego, aby zmyśleni ubodzy, włoczęgi, młodzi, zdrowi, mogący ieszcze zarabiać, obcy, nie zaſtępowali mieyſca prawdziwie nędznym, chorym, ſtarym, domowym, y urodzonym w Parafii.

Jura Stolæ.

Lubo ſprawiedliwa ieſt rzecz, ażeby ći, ktorzy

ſłużą

T A X A

Wszelkich przychodow Kościelnych, czyli iak nazywaią *Jurium Stolæ*,

POWAGĄ PASTERSKĄ JASNIE WIELMOZNEGO Y NAYPRZEWIELEBNIEYSZEGO JMC XIĘDZA

JOZEFA RYBINSKIEGO

Z BOZEY Y STOLICY APOSTOLSKIEY ŁASKI BISKUPA KUJAWSKIEGO, Y POMORSKIEGO

Jchmościom Xięży Proboszczom, Plebanom, Wikarym, y innym ktorymkolwiek Kapłanom tak Swieckim, iako y Zakonnym ſtaranie Dusz ludzkich maiącym, lub ich mieysce zaſtępuiącym, Roku 1778. przepisana, y pod karami niżey opisanemi na niepoſłusznych bez względu wszelkiego rozciągać się maiącemi do zachowania podana.

Chrzty.	Złote	Gro.
Od wpisania w Księgę Metryki na ten koniec oprawną, lub wyciągnienia z niey dla żądaiących Swiadectwa z przyciśnieniem pieczęci Kościelney, takowe ma być zachowane umiarkowanie.		
Od znacznieyszych Osob - - -	2	
Od inney Szlachty y Mieszczan możnieyszych -	1	
Od uboższych y poddanych - - -	-	15
Szluby Małżeńſkie.		
Od zapowiedzi trzech Szlub poprzedzaiących, każda po groszy 12. -	1	6
Akcydensa, ktore przy dawaniu Szlubu ofiarować się zwykły, tak się układaią.		
Od znacznieyszych y maiętnieyszych Osob - -	15	
Od inney Szlachty y Mieszczan bogatszych -	8	
Od ludzi uboższych y poddanych - - -	3	
Od wywodu według dawnieyszego zwyczaiu -	-	6
Od wyięcia Swiadectwa wziętego Szlubu toż samo ma się rozumieć, co wyżey ieſt wyrażono od Metryki Chrztu.		
Pogrzeby.		
Od dzwonnego za ieden raz od trzech dzwonow - - -	-	15
Gdzieby więcey dzwonow było niż trzy, od wszystkich, za każdy raz	-	20
Gdzieby zaś znaydowały się wielkie dzwony, y ludzi więcey potrzebuiące, a przytym z większą szkodą sznury psuiące, od takowych dzwonow za każdy raz - - - - -	1	

	Złote	Gro.
Od proceſſyi, czyli przeprowadzenia ciała, odprawienia Mszy S. śpiewaney, y od śpiewania Konduktu, od Osob znacznieyszych y maiętnieyszych - - - - - - - -	10	
Od uboższey Szlachty, Mieszczan, y innych Osob chcących się z tąż samą poſługą Duchowną chować - - - -	5	
Jeżeliby kto żądał, aby Xiądz zieżdżał na wyprowadzenie ciała z domu od tey Wsi, lub Miaſta, gdzie ieſt Kościoł, odległego, zapłaci w proporcyą odległości mieysca, rachuiąc na każdą mile po -	4	
Od przyięcia ciała przy fortce Cmentarzowey z zaśpiewaniem przez Xiędza Psalmu *Miserere* y *Salve Regina* - - -	2	
Od pochowania ciała umarłego w ſklepie Kościelnym - -	12	
Od pochowania na Cmentarzu - - - - -	2	
Od pokładnego, gdy gdzie indziey ciało chowane będzie, czwarta część łożonego na pogrzeb kosztu, według przepisu Zboru Trydentskiego, nie od Osob pogrzeb sprawuiących, ale od Kościoła, gdzie pogrzeb odprawiony będzie, Parafii wypłacana być ma.		
Od osobney Mszy Swiętey śpiewaney za umarłych ze wszyſtkim - -	2	
Od śpiewania Wigilii za każdy Nokturn *cum laudibus* na osobę każdego, ileby tylko było Kapłanow, według żądania tych, ktorzy pogrzeb sprawuią po - - - - - - -	1	15
Za Exortę przy ciele lub Kazanie, ieżeliby sobie kto tego życzył -	6	
Od wyięcia pogrzebowey Metryki toż się ma rozumieć, co wyżey ieſt naznaczono od Metryki Chrztu.		
O inne nad te wspomnione pogrzebowe uſługi, gdyby ich kto dla oznaczenia większey okazałości pogrzebu, iako to aſſyſtencyi Bractwa iakiego ze światłem &c: żądał, osobno co do wszyſtkiego ugodzić się będzie powinien.		

NOTA 1*mo.* Od zwykłych kartek do Spowiedzi Wielkanocney (ktorych pilne odbieranie mocno się zaleca) nic pod żadnym pretextem wymagać nie należy. To samo ma się rozumieć o wszyſtkich Benedykcyach, y innych poſługach Duchownych, ktore bez naymnieyszey nadgrody czynione być powinny.

NOTA 2*do.* Przez opisanie ninieyszey taxy, iako nie zakłada się granic dobrowolney wiernych szczodrobliwości w przykładaniu się do opatrzenia sposobu życia pracuiącym Kapłanom, zwłaszcza gdzie Kościołow ich Fundusze szczupłe są, albo znacznie z mnieyszone zoſtały, tak przeto nie przepisuie się takowa XX. Plebanom reguła, aby nic nie upuszczaiąc od wyrażoney taxy, od tych nawet, ktorzy prawdziwie nie będą w ſtanie y do mnieyszey ieszcze kwoty zapłacenia, podług umiarkowaney wyżey ceny wyciągali, ale owszem zagrzewa się ich iak naymocniey do okazywania nad takiemi ludźmi wszelkiey litości charakter Kapłana zdobiącey.

NOTA 3*tio.* W determinowaną zapłaty kwotę ma razem iuż wchodzić wszelka dla Wikaryuszow, Organiſty, Zakryſtyana, y innych ſług Kościelnych nadgroda, ktorych X. Pleban z odebraney, podług taxy kwoty, do każdego proporcyi, kontentować będzie powinien.

NOTA 4*to.* Obowiązuie się iak nayściśley Jchmościow XX. Plebanow, y ich Wikaryuszow, aby nad ułożoną taxę więcey wymagać y naprzykrzać się nie ważyli z upewnieniem, iż wykraczaiący nad miarę ſłuszności, za doniesieniem y dowiedzeniem przeciwnego poſtępku, karze zapłacenia wetroynasob kwoty wymuszoney zaſkarżaiącey się ſtronie, y innym ieszcze według miary przewinienia surowszym przez Urzędy Konsyſtorſkie nieodwłocznie rozciągać się maiącym bez względu wszelkiego podlegać będą.

ſłużą Ołtarzowi, żyli z Ołtarza, według S. Pawła (*aa*) żeby Lud udzielał dobra doczesnego Kapłanom JEZUSA Chryſtusa, ktorzy pracuią dla dobra iego Duchownego, y dawał chleba do utrzymania życia, poki według zdania S. Auguſtyna nie odbiorą od BOGA nadgrody, za poniesione prace urzędu ſwoiego; ponieważ iednak znayduią ſię niektorzy Kapłani, w ktorych serce wcisnęła ſię chciwość, ta matka wſzyſtkiego złego, że wyciągaią przy ſprawowaniu niektorych uſług Duchownych uciążaiącey zapłaty, My zabiegaiąc temu, żeby na ſług Ołtarza nie padło żadne podeyzrzenie łakomſtwa, ktorzy powinni być wizerunkiem doſkonałości Chrześciańſkiey, ułożyliśmy cenę *Jurium Stolæ*, y wſzyſtkich Plebanow obowięzuiemy, aby według niey odbierali pobożne datki; ubogich zaś darmo chowali, nie przydaiąc żalu do żalu, troſkow do troſkow. Jakoż wielka ieſt nieſſawa y dla Stanu Duchownego, y dla ſamychże Plebanow, wyciągać tego z ſurowością od Parafianow, a tym bardziey od ubogich ludzi. Powinni Plebani odbierać tę pomoc, tak, iak Ociec odbiera powinną ſobie część od dzieci ſwoich, ale nie tak, iak poborca wyciſka ze łzami roczną daninę. Jnaczey każdy pozna, że Paſterz wełnę tylko lubi, ale nie trzodę ſwoię; y owieczki patrzyć na niego będą iak na żarłocznego Wilka, nie zaś iak na Oyca swego. Stanowiąc zaś tę niżey położoną cenę chcemy tylko zabiedz łakomſtwu Plebanow, ale nie chcemy kłaść granicy pobożności y ſzczodrobliwości ludzkiey.

Dobry Katechizm, dobre Kazania, dobre Spowiedzi, te naywiękſzy przynioſą pożytek Duſzom ludzkim, ieżeli od Plebanow, y innych Kapłanow będą iak należy wykonane. Nauka młodych dziatek, ieſt grun- *Katechizmy.*

(*aa*) Nescitis, quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt, edunt, & qui altari deserviunt, cum altari participant? *Ad Cor:* 1. *C. IX.*

gruntem całego dobra, ktorego Pleban ſpodziewać ſię ma z powierzonych ſobie Dusz ludzkich. Zeby utworzyć Chrześcian, trzeba im dać krotkie Zebranie Nauki Chrześciańſkiey, co do Artykułow Wiary, co do obyczaiow. Lecz należy zamknąć ſię w granicach, ſtoſuiąc ſię do poięcia tych, ktorych chcemy nauczyć. Są to poſpolicie dzieci, a te powiększey części dzieci wieyſkie, bać ſię trzeba, aby chcąc nauczyć wielu razem rzeczy, nie przytłumić ich pamięci. Nauka ieſt iak pokarm, żołądek dziecięcy potrzebuie mleka, powoli y po ſtopniach można go przyuczyć do potraw mocnieyszych y trwalszych. Nicby lepſzego nie było nad to, ażeby po wsiach z oboiey płci wybrane były oſoby zdatne, ktoreby przypominały dzieciom katechizm, ktory Pleban w Kościele tłomaczył. Katechizm, ten to Alfabet Religii naszey niema być żadney Niedzieli opuszczony. Po ktorym Pleban ma mowić razem z Ludem Pacierz, Pozdrowienie Anielſkie, Wyznanie Wiary, Dziesięcioro Bożego Przykazania, Pięcioro Kościelnego. A to dla tego, aby to wſzyſtko wbić w pamięć poſpolſtwa, ktore częſtokroć nowe iakieś pacierze z przydatkami ſwemi mawiać zwykło.

Kazania. Kazania po Parafiach naywięcey być powinny o obyczaiach, czyli Moralne. Spoſob, ktorego Chryſtus Pan użył dla naſzey Nauki, pokazuie nam tego przykład. Bardzo on mało rozmawiał o Taiemnicach, a rozſzerzał ſię naywięcey nad obyczaiami. Względem Taiemnic doſyć będzie dla poſpolſtwa, kiedy w pamięci iego wyryte zoſtaną. Byłaby rzecz niebeſpieczna pokazywać iakie trudności, ktoremi myśl ſłuchacza uderzona będzie, a nie będzie w ſtanie zrozumienia dowodow. Lepiey ieſt przyuczać ſłaby rozum do iarzma Wiary, y odrzucać poznanie wſzelkich trudności, uſpokoiwſzy ſię na tym, że BOG obiawił tę prawdę Kościołowi, aby wierzyć bez żadney wątpliwości, y nie

zaſtana-

zastanawiać się nad trudnościami, ktore rodzą się z niewiadomości y pychy zepsutego człowieka. Naybardziey zaś zalecamy Plebanom y innym Kapłanom, 1*mo*. Aby w przywodzeniu Pisma S. byli rzetelnemi, y nie naciągali go. 2*do*. Aby Historyi y innych czynow, ktore nie są przyięte za prawdziwe, nie przytaczali. 3*tio*. Aby prywatnych zdań za Artykuły Wiary nie opowiadali. 4*to*. Mowiąc o Swiętych, aby nie wychwalali iednych, z poniżeniem drugich. 5*to*. Nastaiąc na złe obyczaie, y występki, strzedz się maią przez iakie pozory na sztych wydawać osoby. 6*to*. Aby na te bili naywięcey występki w swoich Kazaniach, ktore są bardziey zagęszczone w mieyscu. Tak iest grzechem piiaństwo, iak y nieczystość, iak kradzież. Gdyż powiedziano, że ani piiacy, ani nieczyści, ani złodzieie, nie wnidą do Krolestwa Niebieskiego.

Nadewszystko starać się maią Plebani y Kaznodzieie, aby skutkiem to na sobie pokazowali, czego na Ambonie uczą. Niech pamiętaią na te słowa S. Pawła: „Ktory uczysz drugiego, siebie samego nie uczysz? „ktory opowiadasz, żeby niekradziono, kradniesz? „ktory mowisz, żeby nie cudzołożono, cudzołożysz? „ktory się brzydzisz bałwany, świętokradztwo popełniasz? ktory się w Zakonie chlubisz, przez przestępstwo „Zakonu BOGA nie czcisz?" (*bb*) Po każdym Kazaniu maią być mowione z ludem Akty Wiary, nadziei y miłości.

Plebani y inni Kapłani w słuchaniu Spowiedzi, nie maią według S. Grzegorza, ani nic mieć przykrego w swoiey stałości, ani nic rozwiozłego w swoiey słodyczy. Trzeba, aby w nich znaydowała się powaga Oyca złączona z miłością Matki. Miłosierdzie powinno cieszyć grzesznika w granicach sprawiedliwości; sprawiedli- *Spowiedz.*

(*bb*) *Ad Timoth: C.* 11.

ſprawiedliwość powinna ich poprawiać w granicach miłośierdzia, żeby nie byli, iak owi *Nowacyanie*, ktorzy zaprzątnieni ſamą tylko ſprawiedliwością Boſką, odmawiali odpuſzczenie pokutnikom naylepiey do tego przyſpoſobionym, inni, iak owi Kapłani, co to obruſzyli ſię byli na *S. Cypryana*, ktorzy zapomniawſzy o ſprawiedliwości Boſkiey, ſame tylko miłosierdzie maiąc na celu, dawali odpuſzczenie naywiękſzym grzeſznikom bez żadnego znaku pokuty. Kościoł Boży, ktory zawsze trzymał ſię śrzodka w nauce y karności, nigdy niechciał, ani żeby Sprawiedliwość zapominała o miłosierdziu, ani miłosierdzie niszczyło ſprawiedliwości. Kościoł nie odrzuca żadnego pokutuiącego, ale też nie przyimuie żadnego niepokutuiącego. Względem naznaczenia pokuty, nienaypożyteczenieysza ieſt obciążać ludzi ſamemi tylko powierzchownościami. Jeżeli kto zgrzeſzył pychą, potrzeba dać śrzodki do upokorzenia ſię. Jeżeli przez zmyślność ciała upadł, potrzeba przepisać lekarſtwo dla umartwienia onego. Skąpy zawsze by wołał pościć za pokutę, byleby iałmużny nie dał. Cieleśnik prędzey da iałmużnę, niżeli aby miał pościć. Tu więc należy dobrze Spowiednikowi zaſtanowić ſię, co iednemu, a co drugiemu ma przepisywać. Jakoż nie można uleczyć rany duszy, naznaczaiąc tylko pewne pacierze, ktore prędko ſię zmowią, ale pracuiąc około poprawy serca, trzeba poyść do zrzodła choroby, aby ią dobrze uleczyć. Wielu grzesznikow bez tego sposobu pędzą życie swoie na uſtawiczney obrazie Pana Boga, y na spowiadaniu ſię. Wielkie Jmię S. Karola Boromeusza Arcy-Biſkupa Medyolańſkiego, zwierciadła prawdziwych Paſterzow doſtateczne ieſt, aby zalecić w tey mierze przepisy iego dane Spowiednikom.

Książki Plebana. To wszyſtko żeby dobrze wykonali Plebani, y inni Kapłani, powinni czytać kſiążki, ieszcze raz powtarzamy, powinni czytać kſiążki z pożytkiem. Na czele

łe ich Biblioteki kładziemy Pismo S. te to wyroki Ducha S. Znaydą oni w nim pożytek Duchowny, y wielką pociechę odniosą w przykrościach tego życia. Naybardziey zaś zalecamy Ewangelią, tę Księgę naypotrzebnieyszą, y nayświętszą. Nic sprawiedliwszego, aby księga, ktora iest początkiem y gruntem Religii, była ich zabawą. Listy S. Pawła nigdy nie są doyć wychwalone, aby ich zapomnieć. Procz tego, że im dadzą poznać fałszywych Nauczycielow, y zmyślonych nabożnikow, przenikną ich tą powszechną miłością, ktora wszystko w sobie zamyka, ktora z Chrześcian czyni dobrych rodzicow, dobrych przyiacioł, dobrych obywatelow. Księga Zboru Trydentskiego gruntownie da poznać y Artykuły Wiary, y karność Kościelną ostatnich wiekow ustanowioną, ktorą powinniśmy się rządzić. Kommentarz na Pismo *Tyryna*, albo *Menochiusza*, dobra Teologia Dogmatyczna, Moralna, Historya Kościelna, Katechizm Trydentski tłomaczony z rozkazu Stanisława Karnkowskiego niegdyś Poprzednika Naszego, Kaznodzieie sławnieysi, naprzykład *Skarga*, *Tylkowski*, y inni zabawić a oraz nauczyć mogą Plebana. Wyznanie S. Augustyna, ta Księga pisana łzami nie ma być nigdy z oczow spuszczona. Nasladowanie Jezusa Chrystusa, czyli iak pospolicie nazywaią *Tomasza à Kempis*, iest bardzo ucząca y Duchowna, a zatym o nią się Kapłanowi każdemu starać należy. Niemaią iednak bawić się Plebani takiemi Książkami, ktore to pod pozorem utrzymania pobożności, zaprzątaią duszę drobnemi rzeczami, y zostawuią rozum bez światła, a serce bez poruszenia. Owo zgoła niech pamiętaią na te słowa, ktore Paweł S. pisał do Tymoteusza „ Pilnuy samego siebie y nauki, trway w niey. Bo to czyniąc, y „ samego siebie zbawisz, y tych ktorzy cię słuchaią. (cc) „

Niech

(cc) *Ad Tim:* I. C. *IV.*

Ustawiczna zabawa. Niech prowadzą życie zawſze zabawne y pracowite, bo ieżeli nieſzczęśliwie opanuie ich prożnowanie, w krotce wſzyſtkie wady y wyſtępki ich oblężą. A nieprzyzwoita ieſt, według S. Pawła, aby kto iadł nie pracuiąc. (*dd*)

Gospodarstwo. Zatrudnienie ſię gospodarſtwem napełni ten czas prożny, ktory ſię zoſtanie od powinności Plebańſkiey, y czytania kſiąg. Jeſt obowiązkiem Plebana, aby ſię ſtarał o chwałę Bożą, y zbawienie dusz ludzkich, ale też ieſt obowiązkiem iego, aby, ile czas pozwala, dbał o rząd domowy. „ Bo ieżli kto nie umie domu swego „ rządzić, według S. Pawła, iakąż pieczą będzie mogł „ mieć o Kościele Bożym. (*ee*) " Niech Bog broni, żebyśmy przez to zalecali zbiory bogactw. Nie zdobi to Chrześcianina, atym bardziey Kapłana.

Obcowanie. Niech będą w obcowaniu łagodni, miłoſierni, ludzcy, towarzyscy. Bo są na świecie, są między ludźmi, więc żyć powinni iak z ludźmi. Niech sobie ſkarbią serca Parafianow przez dobre z niemi poſtępowanie, aby widzieli, że prawdziwa pobożność niemi rządzi, a nie żadna *fantazya*.

Nie prześladowanie rożney Religii Osob. Zakazuiemy naymnieyszego prześladowania osob rożney Religii. Wiara nasza brzydzi ſię temi sporami y prześladowaniem. Buduymy ie raczey dobrym przykładem, aby widziały, że w nas ieſt cnota, sprawiedliwość, świętobliwość, y Chrześciańſka poczciwość; że nie tylko mamy wiarę, ale też mamy obyczaie. A nadewszyſtko, że mamy tę miłość Chrześciańſką, ktorą zalecał Apoſtoł Narodow Koryntyanom w tych ſłowach: „ Gdybym mowił ięzykami Ludzkiemi, y Anielſkiemi, „ a miłościbym nie miał, ſtałbym ſię iako miedź „ brząkaiąca, albo cymbał brzmiący. Y chociażbym „ miał Proroctwo, y wiedział wſzyſtkie Taiemnice, y wszel-

(*dd*) *Ad Thessal: C. III.*
(*ee*) *Ad Tim: 1. C. III.*

,, wſzelką Naukę, y miałbym zupełną wiarę, tak iżbym ,, gory przenosił, a miłościbym nie miał, niczym nie ,, ieſtem: " (ff)

Nakoniec niech ſię Kapłani nie mieszaią do żadnych ſpraw świeckich, tym bardziey intryg, czyli podſtępow domowych, chyba tylko żeby kłotnie pogodzić, y zaſzczepić w domu pokoy. Wſzakże: ,, żaden ſłużąc ,, żołnierſką Bogu, nie wikła ſię ſprawami świeckiemi, ,, (iak mowi Apoſtoł:) aby ſię temu podobał, ktoremu ,, ſię poświęcił: (gg.) " *Nie wdawanie się do Spraw Swieckich.*

Te ſą Nauki, y Rozporządzenia Naſze, ktore teraz Plebanom y innym Kapłanom Dyecezyi Naſzey dać umyśliliśmy. Są one czerpane z ſamego zrzodła Ewangelii, zaſadzone na zdaniu Oycow SS., a naywięcey Pawła S., tego to nayroſtropnieyſzego Nauczyciela Wiary Chrześciańſkiey, y obyczaiow, na Zborze Trydentſkim, Synodach Prowińcyonalnych, ſą trzymaiące ſię ſrzedniey drogi, ale oraz ſą iſtotne, są potrzebne każdemu Kapłanowi. Nie mogą ſię one niepodobać, chyba tylko podobnym albo do owych Pogan, ktorym Wiara Chrześciańſka była głupſtwem, albo do owych żydow, ktorym była wzgorſzeniem, albo nakoniec do owych Faryzeuszow, ktorych ſame Nauki Chryſtuſa Pana gorszyły. Nie ſpodziewamy ſię, ażeby tacy Kapłani znaleść ſię mieli w Dyecezyi Naſzey. Zalecamy tylko, ażeby we wſzyſtkim ſtarali ſię pełnić te Przepiſy, ktore będą roztrząśnione pod czas Wizyty bliſko iuż naſtąpić maiącey, y ktorych uſkutecznienie zlecamy Konſyſtorzom Naſzym, y XX. Dziekanom. A iako Paweł S. piſząc do Teſſalończykow obowiązywał ich, aby Liſt iego był czytany Braci, w tych ſłowach: ,, Zaklinam was na BOGA, aby ten liſt przeczytan był wſzyſtkiey Swię- *Koniec.*

,, tey

(ff) *Ad Cor: 1. C. XIII.*
(gg.) *Ad Tim: C. II.*

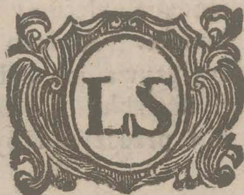
„ tey Braci: " (gg) tak y My żądamy od XX. Dziekanow, ażeby to Naſze Rozporządzenie z przyłączonemi Naukami na Kongregacyach Dekanalnych po części czytane zawſze były.

Zoſtaie Nam tylko upomnieć ieszcze raz wszyſtkich Plebanow, aby byli wiernemi w pełnieniu obowiązkow swoich. Nie możemy mocniey do nich mowić, iako słowy S. Piotra, ktorych użył do Kapłanow za czasow swoich „ Paście trzodę Bożą, ktora ieſt między „ wami, doglądaiąc nie poniewolnie, ale dobrowolnie, „ według BOGA, ani dla sprosnego zyſku, ale z „ dobrey woli, ani iako panuiący, wzorem będąc trzo- „ dy przez szczerą cnotę. A gdy ſię okaże Xiąże Pa- „ ſterzow, weźmiecie niewiędnący wieniec chwa- „ ły (hh) "

Zeby zaś to rozporządzenie Nasze do wiadomości wszyſtkich doszło, zalecamy J. XX. Officyałom y Dziekanom Naszym *Foralnym*, aby po Kościołach tak Swieckich, iako też Zakonnych ieden Exemplarz przy każdym zoſtawiwszy, rozesłane, y wpotomne czasy chowane było. Dan w Warſzawie Dnia 29. Mieſiąca Kwietnia, Roku 1778. Pierwszego zaś Paſterſtwa Naszego.

(hh) Ad Thess: C. V.
(ii) Petri 2.

JOZEF BISKUP
mpr.

X. Jgnacy Czyżewski Kanonik Kruszwicki Zadworney Kancellaryi Regent mpr.